

Pamätnica

30 ROKOV ASOCIÁCIE POLIO
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

ZEMPLÍNSKA ŠÍRAVA 1997

PIEŠŤANY 2011

PIEŠŤANY 2014

PAMÄTÁTE SA?

Milí priatelia, obrnári!

Pamätáte sa na časy, keď sme ako malé deti postihnuté obrnou chodili po ústavoch, neskôr už ako mládežníci a dospelí do nám obľúbených kúpeľov v Čechách? Určite áno. Sú to časté témy rozhovorov na našich akciách. Akciách, ktoré nám už tridsať rokov pripravuje Asociácia polio v Slovenskej republike. Prečo má dovetok v SR? No, to preto, aby sme si ju nemýlili s tou českou, ktorá má skratku AP – Asociace polio a bola založená o niečo skôr, v roku 1990.

Pamätáte sa na to, kedy ste sa po prvýkrát stretli s informáciou, že aj na Slovensku existuje organizácia združujúca ľudí po detskej obrne? Následne začali pátrať, kde a ako sa prihlásiť za člena AP v SR? Mnohí, netrpezliví ako ja, rozmýšľali, s kým sa tam stretneme, poznáme sa z minulosti? A ono to prišlo! Už pri prvých stretnutiach na podujatiach Asociácie sme boli neuveriteľne dojatí z pocitu, že sme sa stretli, či už sa poznáme alebo nepoznáme. Pretože Asociácia nám umožnila spoznať a spoznávať sa navzájom pri všetkých ňou organizovaných stretnutiach.

A o tom, že je to už určitá história, svedčí fakt, že v tomto roku to bude 30 rokov, čo bola naša Asociácia založená. Udialo sa tak v auguste 1992, keď sme na I. sociálno-rehabilitačnom kurze polio Asociáciu polio v SR založili. V hoteli Brozman v Sielnici na popud pracovníčky SZTP Mariky Lakatošovej, že v Čechách už AP založili, sme teda pristúpili k zakladajúcemu aktu. My, sedemnásť obrnári, účastní na kurze. Musím priznať, že Marika Lakatošová bola k nám, obrnárom veľmi priateľská a žičlivá.

Asociácia polio v SR je neziskové občianske združenie, ktorého základným cieľom a ambíciou je pomáhať najmä pri ochrane záujmov skupiny obyvateľov Slovenskej republiky postihnutých následkami po poliomyelitíde. Od svojho vzniku vystupuje pri formovaní a tlmočení ich oprávnených požiadaviek a pomáha im pri riešení ich sociálnych, ekonomických, zdravotných, pracovných a spoločenských potrieb a záujmov. Má svoju Radu a Kontrolnú komisiu. Pravidelne raz do roka na členských schôdzach vyhodnocuje svoju činnosť a predkladá plány na ďalšie obdobia.

Ako Asociácia polio fungovala a pracovala za tridsaťročné obdobie? Pamätnica, ktorú držíte v rukách, je príležitosťou bilancovať celé toto obdobie. Veríme, že vám oživí spomienky na udalosti, ktoré ste prežili v tejto obrnárskej spoločnosti. Spoločnosti, o ktorej dôverne hovoríme ako o našej veľkej rodine.

Mária Mruzková, zostavovateľka

AKO ŠIEL ČAS S JEDNOTLIVÝMI PREDSEDAMI

2.

Za tridsaťročné obdobie pôsobili v Asociácii polio traja predsedovia a jedna predsedníčka. Požiadali sme o zhodnotenie činnosti ich predsedníckeho obdobia.

S ODDVAHOU A NEZLOMNÝM ÚSILÍM

Keď som v osobe zostavovateľky oslovila Dr. Jozefa Tlamku v rámci príprav Pamätnice, napísal mi: *Asociáciu polio sme založili obaja spoločne v rámci našich spoločných duševných životných poslaní po prekonanej poliomyelitíde. Dali sme do toho spoločne náš rozum, srdce a životnú energiu v prospech nášho 30-ročného kolektívu ľudí, ktorí napriek telesnému hendikepu majú väčší intelektuálny životný dar na prekonávanie ťažkostí, ktoré v našich životoch musíme prekonávať spoločnou, ale aj individuálnou vitalitou. Ostatné už vieš a poznáš osobne a tak verím, že si na sto percent povolaná, aby si spomienky napísala spoločne aj v mojom mene.*

A tak vyberám z prvého čísla Informátora AP v SR úvodné slová predsedu Dr. Jozefa Tlamku:

AP v SR je právnickou osobou s právnou subjektivitou získanou v zmysle Stanov SZTP ako celoslovenská špecifická organizácia. Základným programom a cieľom AP je ochrana záujmov skupiny obyvateľov SR postihnutých následkami po poliomyelitíde pri formovaní a tlmočení ich oprávnených požiadaviek a pomoc pri riešení ich sociálnych, ekonomických, zdravotných, pracovných a spoločenských potrieb a záujmov. Ide o to, aby ste mali vy a spolu s vami aj ďalší potencionálni členovia AP určitý pocit istoty, že je tu niekto, kto vám chce, vie a má snahu pomôcť v ďalšom živote.

Bezprostredné problémy poliomyelitikov súviseli v tomto období s transformáciou zdravotnej a sociálnej sféry. Každý z nás si kládol otázky: Budem mať aj naďalej zabezpečenú kvalitnú ambulantnú a ústavnú starostlivosť, ktorú vzhľadom k charakteru zdravotného postihnutia potrebujem? Bude mi poskytnutá osobitná zdravotnícka starostlivosť a kúpeľná liečba, aby som si aspoň udržiaval, ak nie zlepšil zdravotný stav? Rada AP dostávala od svojich členov k týmto a iným problémom celý rad návrhov a pripomienok. Našou snahou bolo zabezpečiť ich odborné a kvalifikované riešenie, odpovedať, resp. riešiť ich s tými, ktorí za príslušný úsek zdravotnej starostlivosti o občanov zodpovedajú. Rada špecifické problémy poliomyelitikov konzultovala najmä s MUDr. Emílou Gazdíkovou z Rajeckých Teplíc, ktorá sa intenzívne zaoberala problematikou postpoliosyndrómu.

Transformácia sociálnej sféry nám poliomyelitikom priniesla veľa nových vecí a zmien. Zákon o štátnej sociálnej podpore, zákon o sociálnej pomoci, koncepcia razantného vstupu neštátnych subjektov do poskytovania sociálnych služieb podstatne ovplyvnila náš každodenný život. Je to mimoriadne zložitá oblasť, a preto si o nej pohovoríme na našich spoločných stretnutiach.

Ťažisko úrovne poskytovanej zdravotnej a sociálnej starostlivosti o zdravotne postihnutých občanov sa postupne prenáša do podmienok konkrétného regiónu, okresu, obce. Záleží predovšetkým od vás, ako dokážete využívať informácie, ktoré vám poskytujeme z oblasti legislatívy a právnych noriem, najmä z hľadiska poznania kompetencií a povinností jednotlivých inštitúcií a subjektov v zdravotno-sociálnych otázkach v miestnych podmienkach. Len aktívni občania a najmä aktívne občianske združenia zdravotne postihnutých občanov dokážu získať a obhájiť určité výhody pre ďalší život, respektíve po novom primerané kompenzácie sociálnych dôsledkov zdravotného postihnutia.

To je aj cieľom našej AP v SR a cieľom informácií, ktoré vám poskytujeme. Ak k tomu pridá každý z nás svoju vnútornú silu, rozvážnosť a húževnatosť, ale aj vnímavosť, komunikatívnosť, solidaritu a schopnosť pomôcť jeden

druhému, vlastnosti typické pre nás poliomyelitikov, neexistujú prekážky, ktoré by sme nedokázali spoločným úsilím prekonať.

Po šiestich rokoch od založenia AP v SR a troch rokoch funkčného obdobia prvej Rady AP a jej revíznej komisie prišla rekapitulácia doterajšej činnosti. Podarilo sa stmeliť nás obrnárov – schádzať sa na podujatiach, kde je nám vzájomne veľmi dobre a sme radi, že si aspoň na chvíľu zaspomíname na staré, pre nás však mladé polio roky. Zároveň sa posťažujeme a poradíme si v problémoch, ktoré máme spoločné.

Pozdravujem a počúvam hymnu našej Asociácie, ktorú sme spolu „uzakonili“: Vangelis – Dobytie raja – to je melódia našich srdc a plavba do inej dimenzie cez rozbúrené more, ale s našou odvahou a nezlomným úsilím, napriek jestvujúcim zdravotným problémom. Tak sa držíme v relatívnom zdraví.

Dr. Jozef Tlamka

Činnosť za obdobie rokov 8/1992–8/1998

- Dňa 8. 8. 1992 na I. sociálno-rehabilitačnom kurze (SRK) polio v Sielni ci bolo založené občianske združenie zdravotne postihnutých občanov s následkami po poliomyelitíde pod názvom Asociácia polio v Slovenskej republike. Bol zvolený prípravný výbor. Základným organizačným opatrením bolo získať adresy zdravotne postihnutých s následkami po poliomyelitíde, resp. návrhy k činnosti Asociácie polio prostredníctvom funkcionárov SZTP v okresoch, resp. členov prípravného výboru Asociácie polio.
- V októbri 1992 bola oznámená informácia o vytvorení AP v SR prostredníctvom Teletextu STV vrátane kontaktných adries členov prípravného výboru a v Hlase ľudu. Následne uverejnenie správy v časopise Elán. Bol spracovaný leták o AP s prihláškou, zaslaný na doposiaľ získané adresy poliomyelitikov a do SLK Rajecké Teplice primárke MUDr. Gazdíkovej.
- V roku 1993 sa sústreďovali prihlášky, spracovávalo programové zameranie Asociácie. Nasledovalo založenie evidencie členov AP v SR, spracovanie návrhu štatútu AP v SR, zaslanie Informačného listu č. 1 všetkým dovtedy evidovaným členom s cieľom zistiť záujem o účasť na SRK a spresniť evidenciu. Z vyhodnotenia dotazníkov čerpala Rada námety pre svoju prácu.
- Uskutočnilo sa pracovné stretnutie časti členov výboru Rady AP s pacientmi kúpeľov Rajecké Teplice po poliomyelitíde s cieľom informovať o cieľoch a činnosti Asociácie.
- Ďalšie zaslanie Informačného listu s materiálmi: Štatút AP, PPS, aktuálnych zákonov, sponzorskej zmluvy a dotazníkom č. 2/95 všetkým členom.
- V rámci SRK polio v rokoch 1994 a 1995 v Sklených Tepliciach sa uskutočnili dva semináre na tému: Diagnostika a rehabilitácia postpoliomye-

litického syndrómu. Lektorkou bola primárka SLK z Rajeckých Teplíc MUDr. Emília Gazdíková.

- Zástupcovia AP pracovali v komisiách SZTP: legislatívnej Dr. Jozef Tlamka a Ing. Jaroslav Bobek, pre programy sociálnej rehabilitácie Mgr. Mária Mruzková, technickej RNDr. Ján Bezecný, CSc., a pre odstraňovanie architektonických bariér Ing. arch. Pavol Mudrák.
- Na víkendovom stretnutí v hoteli Jalta v Trenčianskych Tepliciach sa dňa 8. októbra 1997 uskutočnil odborný seminár o súčasnom stave ľudí po poliomyelitíde a s postpoliomyelitickým syndrómom s lektorskou účasťou profesora MUDr. Lisého, DrSc., MUDr. Emílie Gazdíkovej a MUDr. Daniely Babincovej.
- Rada AP apelovala na tvorbu legislatívy k zvýhodneniu telesne postihnutých, najmä poliomyelitikov, pripomienkovala Indikačný zoznam Liečebného poriadku, zaslala list na VZP spracovaný Ing. Slezákovou s prosbou o zváženie našich návrhov a pripomienok ku kúpeľnej starostlivosti poliomyelitikov, spracovala podklady o AP v SR ako spoločenskej a humanitnej organizácii pre Informačný systém pre zdravotne postihnutých občanov a následné zaslanie Koordinačnému výboru pre otázky zdravotne postihnutých. Predseda sleduje a všestranne spolupracuje s ÚV Zväzu telesne postihnutých v Bratislave aj s AP v Prahe.
- Podpredseda AP v SR Ing. Jaroslav Bobek bol dňa 13. 12. 1996 na zasadnutí Ústredného výboru SZTP zvolený za predsedu SZTP a predseda AP v SR Dr. Jozef Tlamka bol dňa 3. 6. 1997 ministerkou práce, sociálnych vecí a rodiny SR Oľgou Keltošovou menovaný za vedúceho pracovnej skupiny pre riešenie bytovej problematiky Koordinačného výboru pre otázky zdravotne postihnutých občanov SR.
- Z pravidelnej činnosti: od roku 1994 sa organizujú SRK, od roku 1996 víkendové stretnutia, od roku 1996 pravidelne vychádza Informátor AP. Zakladajú sa kluby AP, zorganizoval sa zájazd do Janských Lázní.
- Ing. Jozef Danek spracoval kompletný elektronický zoznam členov AP, na základe toho boli rozoslané členské preukazy.

Členská základňa

- Štatistika AP v SR k 31. 12. 1995: počet členov 212, z toho 66,2 % žien a 33,8 % mužov, členská základňa sa postupne rozrastala.
- K 1. 1. 1997 bol počet členov AP v SR 285, z toho do 35 rokov 9, do 50 rokov 150, do 60 rokov 94 a nad 60 rokov 32 členov.

Zloženie Rady AP v tomto období

Prípravný výbor bol zvolený na I. SRK v Sielnici: Dr. Jozef Tlamka z Lip-

tovského Mikuláša, Ing. Alena Chudá z Trenčína, JUDr. Marta Dlabalová z Košických Olšan, JUDr. Silvia Lipovská z Trnavy, Mária Mruzková z Trenčína, Ing. Jaroslav Bobek z Čadce a Rudolf Tvrdoň z Nových Zámkov.

Na SRK polio v Sklených Tepliciach v auguste 1994 členská schôdza rozšírila Radu AP v SR na 9 členov: predseda Dr. Jozef Tlamka, podpredsedovia Ing. Jaroslav Bobek a Ing. Jozefína Slezáková, tajomníčka Mgr. Mária Mruzková, hospodárka Ing. Alena Chudá, členovia RNDr. Ján Bezecný, CSc., Ing. Jozef Danek, Mgr. Zora Kmeťová, Emília Staňáková. Revízna komisia: predsedníčka Anna Porembová, členky Zuzana Lichtensteinová a Magda Sedmíková.

MÁM RADOSŤ, KEĎ AJ INÍ MAJÚ RADOSŤ

Svoje postihnutie detskou obrnou som vo svojom mladom veku nevnímala ako pohromu. Moje okolie ma bralo za seberoennú, aj na liečenie do Janských Lázní som začala chodiť až po ťažkej operácii mojej obrnárskej nohy, keď som mala 25 rokov. Tam som videla aj veľmi ťažké prípady po obrne, najmä detí, čo na mňa zapôsobilo tak, že po štyroch týždňoch som ukončila tento pobyt. Na druhej strane ale našla som si tam priateľov a tak som sa tam vracala každý rok. Začala som vnímať komunitu obrnárrov.

O vzniku AP na Slovensku som sa dozvedela od priateľov z Prahy. Začala som pátrať, po rôznych peripetiách som dostala kontakt na Mariku a tak spolu s manželom sme sa zúčastnili na víkendovom pobyte v Trenčíne a stali sa členmi AP. Marika urobila na mňa veľmi dobrý dojem, obdivovala som jej oduševnenosť pre prácu v AP. Od prvej chvíle ma to chytilo za srdce a snažila som sa zapojiť do činnosti. Roku 1998 som bola zvolená za členku Rady AP. Následne, keď sa Marika odsťahovala do Ostravy, navrhla ma za predsedníčku. Mala som obavy, či to zvládnem. Ostatní členovia Rady však boli ochotní a nápomocní.

Priznám sa, ani vo sne mi nenapadlo, že by som mala vykonávať funkciu predsedníčky. Priznám sa aj k tomu, že ma práca v našej Asociácii baví a že mám dobrý pocit, keď vidím, že aj iní majú radosť a uspokojenie z našich stretnutí. A to bol asi hlavný moment, že som prijala túto funkciu, svojou troškou chcem prispieť k tomu, aby sa nám ľahšie prekonávali ťažkosti, ktoré nám život prináša.

Vo svojej práci ako predsedníčky som sa snažila udržať úroveň našich víkendových a rekondičných pobytov. Najťažšie bolo nájsť objekty, kde by sa

konali akcie, kde by neboli bariéry, aby sa tam dostali bezproblémovo všetci – aj tí na vozíčkoch. Podarilo sa mi nadviazať kontakt s hotelom Satelit v Piešťanoch, kam sme chodili každý rok na jarný víkendový pobyt až do roku 2019, kedy hotel ukončil svoju činnosť. Ďalším obľúbeným miestom na rekondičný pobyt sa stal hotel Hviezda v Dudinciach. Avšak nezabudnuteľné chvíle sme zažili na rekondičných pobytoch na Zemplínskej šírave. To sme boli omnoho mladší a dokázali sme sa odviazať – na to sa nedá zabudnúť.

Patrónkou obrnárov bola v tom období pani doktorka Gazdíková, ktorá pôsobila najprv v Rajeckých Tepliciach a potom ako primárka v Trenčianskych Tepliciach. Na liečenie sme chodili do týchto kúpeľov, s pani primárkou sme konzultovali nielen svoje, ale aj problémy iných. Dvakrát sme ju pozvali na naše víkendové stretnutie v Piešťanoch, kde veľmi ochotne a odborne zodpovedala otázky členov.

Za môjho pôsobenia ako predsedníčky AP sme sa pokúšali aj o presun diagnózy „následky po poliomyelitíde“ v Indikačnom zozname pre kúpeľnú starostlivosť z kategórie B do kategórie A. Žiaľ, nedarilo sa. Túto záležitosť doviedol do úspešného konca až Štefan, ako ďalší predseda.

Koncom roka 2009 som sa z rodinných dôvodov vzdala funkcie predsedníčky, členkou Rady AP som ostala, naďalej som organizovala naše akcie a zostavovala Informátor. Tieto činnosti vykonávam dodnes. Mojou odmenou za prácu je, keď mi zavolajú členovia a vyslovia poďakovanie za pobyt na nejakej akcii, alebo že sa im páčil obsah nášho časopisu.

Určite budete so mnou súhlasiť, keď poviem, že sa nám podarilo vytvoriť pevnú „polio rodinu“. A byť jej členom je pre každého obrnára poznaním, že tam má veľa priateľov, ktorí ho majú radi a sú ochotní vždy pomôcť. Každý sa rád vracia do kruhu tejto rodiny. Želám si, aby to takto ostalo aj naďalej.

Ing. Alica Suchá

Činnosť za obdobie rokov 9/1998 – 12/2009

- V marci 1999 návšteva Ing. A. Suhej s Mgr. Naďou Malou u prof. MUDr. Pavla Traubnera, PhD., hlavného odborníka MZ SR pre odbor neurológie s informáciou o problémoch, ktoré majú poliomyelitici a ktoré už vyjadrili listom MZ SR. Vzišiel podnet vytvorenia v rámci Slovenska troch špecializovaných polioporadní, pán profesor vyzve všetkých krajských lekárov, aby zabezpečili dispenzarizáciu postpolio pacientov. O postgraduálnom vzdelávaní bude hovoriť s prof. Lisým, ktorý je prednostom postgraduálnej kliniky SPAM, ktorý má plné právo zaradiť do tohto vzdelávania poliomyelitídu a postpoliosyndróm.
- Táto problematika bola predmetom rokovania aj na zasadnutí Rady AP v novembri 1999 v Trenčianskych Tepliciach za prítomnosti

MUDr. Gazdíkovej: vytvorenie polio poradní pre nepriaznivú finančnú situáciu nie je možné, zložitá je aj situácia pri vytypovaní kúpeľov, ktoré by liečili následky po polio.

- V súvislosti s presunom účtu AP z Trenčína do Bratislavy, kde je presunuté sídlo, bol schválený návrh kooptovať za členku Rady AP Helenu Kánovú na vedenie účtovníctva a vykonávanie finančných operácií. Ing. Danek bol poverený Radou AP v SR vypracovaním návrhu Štatútu AP, ktorý bude vychádzať z nových Stanov SZTP. Následne schválený Štatút bol prílohou Informátora Apríl 2001. Na poslednej strane je Anketa aktivít Asociácie polio v SR s cieľom zistiť spokojnosť s organizovanými akciami. Ing. Jozef Danek bol poverený poskytovať poradenskú pomoc členom AP v sociálnych, ekonomických a právnych otázkach.

- V roku 2001 sa podpredsedníčka Rady Ing. Slezáková zúčastňovala na zasadnutiach RR SZTP, Ing. Danek pôsobil v pracovnej skupine zástupcov občianskych združení k príprave nového zákona o sociálnej pomoci a súčasne pôsobil ako poradca pre členov AP v právnych otázkach. Predsedníčka AP Ing. Suchá bola a je dodnes členkou redakčnej rady časopisu SZTP.

- V roku 2002 pripomenutie 10. výročia vzniku AP v SR.

- Účasť Ing. Jozefa Daneka, člena pracovnej skupiny pre zamestnávanie s medzinárodnou účasťou v roku 2004 na celoslovenskej konferencii Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím.

- List Ing. Alici Suhej, predsedníčky AP v SR ministrovi zdravotníctva MUDr. Ivanovi Valentovičovi so žiadosťou o zmiernenie tvrdosti zákona. V rehabilitačnej starostlivosti naša diagnóza bola zaradená do kategórie B, čo sa pre väčšinu poliomyelitikov stalo nedostupným.

- V roku 2005 nás úspešne reprezentovala naša členka Alžbetka Krupková z Humenného na Abilympiáde – celoslovenskej súťažnej prehliadke pracovných schopností a zručností zdravotne postihnutých ľudí v Prešove. Získala 1. miesto v aranžovaní kvetín.

- Voľby v roku 2008 priniesli zásadnú zmenu. Činnosť AP je určená Štatútom AP, ktorý schvaľuje RR SZTP. Volebné obdobie je 4-ročné, výnimkou bolo uplynulé 6-ročné obdobie, nakoľko posledné voľby do Rady AP boli v roku 2002. V záujme zosúladenia s voľbami do orgánov SZTP, bolo toto volebné obdobie mimoriadne predĺžené o 2 roky, t.j. do roku 2008.

- Priebežne: ochrana záujmov obrnárrov, poskytovanie pomoci pri riešení ich sociálnych, ekonomických, zdravotných, pracovných a spoločenských potrieb a záujmov, poskytovanie informácií, ako čeliť dôsledkom postihnutia po polio – postpoliosyndrómu, poskytovanie poradenstva

či už písomne, alebo osobne, k otázkam asistenčnej a opatrovateľskej služby, zaobstarávaniu pomôcok a zmien v oblasti sociálnej politiky štátu a pod.

- Pravidelné zasadnutia Rady AP trikrát ročne, členské schôdze v rámci organizovaných akcií, víkendové stretnutia, SRK, vydávanie Informátora 2× ročne. Získavanie finančných prostriedkov z 2 % z dane z príjmov, následné využitie na činnosť, hlavne na účastnícke poplatky členov AP. Z bezpríspevkových akcií rekreácie v zariadení Relax Štúrovo a štvordňový zájazd do Janských Lázní.

Členská základňa

- AP registruje 352 členov. Od roku 2000 je členský príspevok 100 Sk.

Zloženie Rady AP v tomto období

Novozvolení členovia na obdobie troch rokov počnúc 28. augustom 1998 si rozdelili jednotlivé funkcie. Rada AP v SR: predsedníčka Ing. Alica Suchá, podpredsedovia Ing. Jozef Danek a Ing. Jozefína Slezáková, tajomníčka Mgr. Anna Hmiráková, hospodárka Ing. Alena Chudá, členovia MUDr. Zuzana Baranová, Eva Lazurová, Emília Staňáková a Miloš Stilhammer. Revízna komisia: predsedníčka Mgr. Mária Mruzková, členovia RNDr. Ján Bezecný, CSc., a Zuzana Lichtensteinová.

Vzhľadom na to, že funkciu hospodárky prevzala od roku 2000 pani Kánová, Ing. Chudá prestala byť členkou Rady AP v SR a nahradila ju Helena Kánová. Z pracovných dôvodov vystúpil z revíznej komisie RNDr. Ján Bezecný, CSc., Rada AP koptovala na jeho miesto Janu Šebianovú, ktorá bola následne zvolená za predsedníčku RK, členkami zostali Zuzana Lichtensteinová a Mária Mruzková.

Vo voľbách v roku 2002 členovia AP v SR si zvolili za svojich zástupcov rovnakých členov ako v predchádzajúcom volebnom období. Na prvom zasadnutí boli funkcie ponechané ako predtým.

Po voľbách v roku 2008 nové zloženie s rozdelením funkcií. Rada AP: predsedníčka Ing. Alica Suchá, podpredsedovia Ing. Vojtech Antošovský a PhDr. Štefan Grajcár, tajomníčka Mgr. Anna Hmiráková, hospodárka Helena Kánová, členovia MUDr. Zuzana Baranová, Ing. Jozef Danek, Eva Lazurová, Ing. Jozefína Slezáková. Revízna komisia: predsedníčka Jana Šebianová, členovia Mgr. Mária Mruzková, Miloš Stilhammer.

Rada AP na svojom novembrovom zasadnutí 2009 prijala rezignáciu Ing. Alice Sucheja na funkciu predsedu (zostáva v Rade ako podpredsedníčka), ako aj návrh zvoliť za nového predsedu PhDr. Štefana Grajcára s platnosťou od 1. 1. 2010.

NECH JE NÁM KAŽDÝ JEDEN DEŇ SVIATKOM NAPLNENÝM RADOŠŤOU ZO SPOLOČNÉHO BYTIA

Mojich 3918 dní v kresle predsedu Asociácie polio

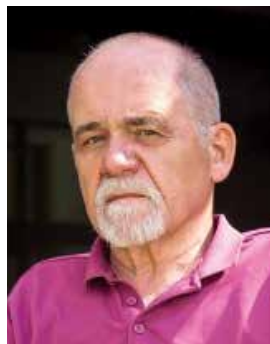
Do výboru Asociácie som sa dostal po voľbách v roku 2008 a na post predsedu som nastúpil od januára 2010 po tom, čo sa v novembri 2009 vtedajšia dlhoročná predsedníčka našej Asociácie Alicka Suchá z rodinných a zdravotných dôvodov rozhodla z tejto funkcie odstúpiť. Predsednícky štafetový kolík som prevzal napriek tomu, že som bol vo vtedajšej Rade AP v podstate stále len novicom, nikto iný však túto úlohu na seba prevziať nechcel.

Na post predsedu som teda nastúpil po Alicke, ktorej stopa v tom našom spoločenstve bola viac ako silná a myslím, že jej neformálnej autorite som sa za tých svojich viac ako desať rokov vlastne ani veľmi nepriblížil. Bolo to však spôsobené najmä tým, že som v Asociácii tak naozaj bol dosť krátko, na akcie sme spolu s Gizkou začali pravidelnejšie chodiť až niekedy od roku 2007, takže som „nevyrástol“ s vami všetkými, nezdíelal som s vami zážitky z vašich výletov, príležitostných spoločných stretnutí, víkendoviek, relaxačných pobytov a ďalších aktivít organizovaných po celom Slovensku od vychýrenej Šíravy až po Bratislavu.

Vo svojom prvom príhovore v Informátore č. 1/2010 som napísal, že medzi priority výboru pod mojím vedením bude patriť i naďalej organizovať naše tradičné aktivity – víkendové stretnutia a týždňové rekondičné pobyty, zabezpečiť na to však aj dostatok zdrojov či už intenzívnejšou propagáciou našej činnosti alebo aktívnejším získavaním priaznivcov a podporovateľov. Z ďalších vtedajších ambícií načim spomenúť zlepšenie spolupráce s partnerskou a historicky o dva roky staršou Asociáciou polio v Českej republike, ale i nadviazanie spolupráce s organizáciami obrnárův v ostatných susedných krajinách – v Maďarsku, Poľsku a Rakúsku. Napĺňaniu uvedených, ale aj ďalších cieľov malo významne napomôcť aj vytvorenie našej vlastnej internetovej stránky ako najefektívnejšieho komunikačného kanála súčasnosti.

Myslím, že väčšinu z týchto cieľov sa nám spoločnými silami podarilo splniť a pri troche neskromnosti by som si trúfal povedať, že v niektorých oblastiach sme dosiahli aj trochu viac ako sme sami očakávali.

Víkendovky a týždňové relaxačné pobyty sme vďaka nenahraditeľným organizačným schopnostiam našej Alicky a jej neúnavnej snahe vyrokovať pre nás zakaždým tie najvýhodnejšie podmienky pre pobyt, organizovali po celé to „moje“ desaťročie i naďalej, príležitostne sa nám podarilo objaviť aj nové

destinácie. Tieto naše kľúčové aktivity bolo možné podporiť asi štvrtinovým podielom z príjmu z asignačnej dane, ktorého priemerná výška v rokoch 2010-2020 bola na úrovni 3.432 €. Za týmito nemalými sumami – nezabúdajme, že príjem z asignačnej dane tvorí každoročne 70–80 % všetkých našich príjmov – však treba vidieť prácu našich členov, ktorí dokázali presvedčiť nielen svoje príbuzenstvo, ale často aj svoje bezprostredné okolie vrátane podnikateľských subjektov, aby tie svoje percentá z daní venovali práve nám.

K pomerne veľkým zmenám došlo v prvej polovici môjho funkčného obdobia v členskej základni. V čase, keď som prebral funkciu predsedu, sme evidovali viac ako 380 členov našej Asociácie, všetci sme však vedeli, že značná časť z nich nie je už niekoľko rokov aktívna, nijakým spôsobom sa nezapája do našich spoločných aktivít a ani si neplatí členské príspevky, čo je podľa nášho Štatútu vlastne jediná povinnosť každého člena. Oveľa väčším problémom podľa mňa bolo, že o väčšine týchto neaktívnych členov sme nemali žiadne správy, nič sme nevedeli o tom, ako žijú, či aké sú dôvody ich neaktivity. Nemali sme a nemáme sily na to, aby sme to dokázali zmapovať, aj preto sme v roku 2014 pristúpili k tomu, že sme všetkých členov vyzvali, aby sa vyjadrili, či majú záujem o členstvo v našej Asociácii. Výsledkom tohto niekoľkomesačného procesu nakoniec bolo, že v štatistickom výkaze, ktorý každoročne v januári vyplňujeme pre SZTP, sme za rok 2015 vykazovali už len 150 členov. Mne osobne je veľmi ľúto, nielen že došlo k tak masívnemu poklesu našej členskej základne, ale že sa nám za celé tie roky nepodarilo zásadnejšie osloviť ostatných obrnárov, ktorých dnes na Slovensku žije podľa našich laických odhadov (kvalifikované odhady nie sú) stále viac ako tisíc.

V tomto kontexte vnímam ako krok dobrým smerom aj to, že v roku 2017 sme sa stali členmi Slovenskej aliancie zriedkavých chorôb (SAZCH) – poliomyelitída dnes vo väčšine krajín sveta nepochybne naplňa definíciu zriedkavej choroby, je preto dôležité aj takýmto spôsobom, spolu s patientskymi skupinami iných zriedkavých ochorení usilovať sa o to, aby sme mali šancu dostať sa k primeranej zdravotnej starostlivosti, najmä tej, ktorá je hradená z verejného zdravotného poistenia. Toto je však beh na veľmi dlhé trate, za tých päť rokov, čo sme členmi SAZCH sa toho veľa nezmenilo, nijako zásadnejšie sa nezmenila najmä úroveň povedomia o tom, že dnes na Slovensku existuje skupina viac ako tisíc pacientov, ktorí v detstve prekonali detskú obrnu a dnes čelia jej neskorým následkom vrátane postpoliomyelitického syndrómu.

Súčasťou našich snáh začleniť sa aj do širšieho spoločenstva bol vstup do Európskej únie polio (EPU) v roku 2012. O spolupráci s organizáciami obrnárov v zahraničí píšeme podrobnejšie na inom mieste Pamätnice, túto oblasť však ja sám považujem za jednu z najúspešnejších za posledné desaťročie. Okrem členstva v EPU a s tým spojených aktivít (vrátane veľmi

úspešného Valného zhromaždenia EPU, ktoré sme v roku 2016 zorganizovali v Piešťanoch) je to v roku 2017 podpísanie Manifestu o spolupráci s Asociáciou polio v Českej republike, nadviazanie prvého kontaktu so svojpomocnou skupinou obrnárov v Rakúsku v roku 2016, príležitostná komunikácia s podobnou skupinou v Poľsku i niekoľkonásobná účasť našich priateľov z Maďarska na našich stretnutiach, najmä v Piešťanoch.

Hviezdnyimi chvíľami počas môjho predsedovania bolo obdobie rokov 2014-2017, na ktorého konci sme sa dočkali zmeny v Indikačnom zozname pre kúpeľnú starostlivosť – „naše“ diagnózy (B91 – následky poliomyelitídy, G14 – postpoliomyelitický syndróm) boli po viac ako trinástich rokoch opätovne preradené do skupiny A, v ktorej kúpeľnú starostlivosť možno uhrádzať z prostriedkov verejného zdravotného poistenia. Predchádzalo tomu najprv niekoľko viac ako vlažných rokov, kedy sme pre dosiahnutie tejto zmeny (a nápravu krivdy, ako sme to všetci vnímali, ku ktorej došlo zmenou legislatívy v roku 2003) neurobili nič vrátane mňa samotného, no po víkendovom stretnutí v máji 2014 v Piešťanoch došlo k zásadnému zlomu, po ktorom sa konečne začali diať veci. Tých niekoľko mesiacov od mája do konca októbra 2014, kedy sa nám spoločnými silami a za podpory našich známych, priateľov, rodinných príslušníkov, kolegov a ďalších, podarilo na podporu našej požiadavky prostredníctvom petície vyzbierať z pohľadu našich prvotných očakávaní neuveriteľných 7 331 podpisov. Bolo priam fascinujúce ako sme sa v tých mesiacoch dokázali zomknúť a ťahať za jeden spoločný povraz, boli to hviezdne chvíle nás všetkých. Verím, že som tomu trochu pomohol aj ja sám a veľmi ma teší, že som mohol byť nielen toho svedkom, ale aj aktívnym účastníkom.

Keď som v auguste 2020 odovzdával predsednícky štafetový kolík Milanovi Dovhunovi, vedel som, že bude v dobrých rukách a že dokáže previesť lodičku AP cez rozbúrené vody nasledujúceho desaťročia. Zhruba tak odhadujem, že bude naša Asociácia polio ešte existovať ako relatívne samostatný subjekt, neskôr bude aktuálna fúzia s nejakou inou pacientskou skupinou, ktorá čelí podobným problémom ako my obrnári. Veľmi by som si želal, aby sme sa všetci, čo dnes držíme v rukách túto Pamätnicu, opäť stretli pri oslavách 40. výročia založenia Asociácie polio, pripúšťam však, že to nie je veľmi reálne. Aj preto nech je nám každý jeden deň, každé jedno spoločné stretnutie sviatkom naplneným radosťou zo spoločného bytia.

PhDr. Štefan Grajčár

Činnosť za obdobie rokov 1/2010 – 8/2020

- V septembri 2010 na pozvanie českej AP účasť na Festivale Obrnári obrnárom a o obrnároch (OOO) v Janských Láznach s odhalením sochy Polioviru k 50. výročiu likvidácie poliomyelitídy.

- Za svoju činnosť bola Alica Suchá v roku 2010 ocenená pamätnou plaketou pri príležitosti 20. výročia vzniku SZTP a Európskeho roka dobrovoľníctva.
- Asociácia polio prostredníctvom Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím a s organizačnou podporou RC SZTP najprv v auguste a potom v decembri 2011 sprostredkovala jedenástim členom invalidné vozíky.
- PhDr. Štefan Grajcár na zasadnutí RR SZTP v januári 2011 bol zvolený za vedúceho legislatívnej komisie, ktorej úlohou bolo pripraviť návrhy zmien a úprav základných dokumentov SZTP, ktoré budú predložené delegátom zjazdu SZTP v júli 2012.
- Na víkendovom stretnutí v hoteli Satelit v Piešťanoch sa dňa 4. mája 2012 konala slávnostná členská schôdza k 20. výročiu vzniku AP v SR. Príhovor predsedu Štefana Grajcára doplnila prezentácia činnosti a vystúpenia hostí: profesora Lisého, predsedníčky SZTP Moniky Vrábľovej a zástupcov českej a maďarskej organizácie polio.
- Na zjazde SZTP v júli 2012 v Komárne AP v SR zastupovali: Zuzka Baranová, Janka a Dušan Šebianovci, Miloš Stilhammer a Štefan Grajcár. Bola udelená zlatá medaila SZTP našej dlhoročnej členke Rady AP, hospodárke, Helenke Kánovej a ďakovný list s pamätnou plaketou Mgr. Anke Hmiráckovej, našej tajomníčke.
- V roku 2012 vytvoril Ing. Jozef Danek webovú stránku AP v SR: www.polio-sk.webnode.sk.
- Asociácia polio v SR vstúpila do Európskej únie polio (EPU) a začala širšie spolupracovať s organizáciami obrnárův v Európe. Následne sa predseda AP v SR s členkou Rady MUDr. Baranovou v auguste 2012 zúčastnili výročného Valného zhromaždenia EPU v Janských Láznach.
- V júli 2013 na Medzinárodnom dni osôb so zdravotným postihnutím v Lučenci bola udelená Zlatá medaila SZTP nášmu dlhoročnému členovi Ing. Jozefovi Danekovi.
- V období od júna do októbra 2014 veľká petičná akcia AP na podporu zmeny v Indikačnom zozname pre kúpeľnú starostlivosť našich diagnóz, ktoré boli v roku 2017 po viac ako trinástich rokoch opätovne preradené do skupiny A. V rámci petičných výsledkov bol PPS zaradený do zoznamu prioritných chorôb. Tieto výsledky významne prispeli k skvalitneniu našich životov.
- „O nás, medzi nami“ účasť na jednodennej konferencii k Svetovému dňu polia 24. októbra 2014 v Budapešti. Predseda AP Štefan Grajcár informoval o aktivitách a práve ukončenej petičnej akcii.
- Organizácia Výročného zhromaždenia EPU: uskutočnilo sa v hoteli

Balnea Esplanade v Piešťanoch 4. júna 2016 za účasti 35 zástupcov národných organizácií poliomyelitikov z trinástich krajín.

- Na návšteve u obrnárov v Rakúsku – krátko po zasadnutí EPU prišla pozvánka od Rakúšanov na stretnutie členov ich organizácie, ktoré sa konalo 1. júla 2016 v St. Pöltene.
- Prvý májový víkend 2017 v hoteli Satelit v Piešťanoch oslavy 25 rokov organizácie AP s rekapituláciou činnosti. Schválenie návrhu Rady AP, aby sa naša organizácia uchádzala o plné, nie pridružené členstvo v EPU.
- Na jeseň v roku 2017 po schválení členskou schôdzou AP v SR sme sa stali členmi Slovenskej aliancie zriedkavých chorôb (SAZCH) v snahe zvýšiť šance pri presadzovaní našich požiadaviek v oblasti zdravotnej a najmä kúpeľnej starostlivosti. V rokoch 2017–2018 sme sa aktívne zapájali do aktivít, ktoré SAZCH organizovala. Poliomyelitída je podľa kritérií Svetovej zdravotníckej organizácie považovaná za zriedkavú chorobu a v tomto zmysle si zo strany národných zdravotníckych autorít vyžaduje aj osobitný prístup. Preto členstvo v tejto organizácii považujeme za prospešné.
- V roku 2018 v Piešťanoch na víkendovom stretnutí v hoteli Satelit, prevzal predseda AP v SR Štefan Grajcár od Ing. Moniky Vrábľovej, predsedníčky SZTP z Bratislavy ocenenie za doterajšiu prácu od SZTP.
- Pripomienky Asociácie polio v SR k návrhu zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov – spracovali Marcela Gašová a Štefan Grajcár.
- Účasť na Festivale OOO v Janských Láznach konaného po dvadsiaty raz. Predseda Štefan Grajcár s manželkou ako oficiálny zástupca partnerskej asociácie zo Slovenska bol pri tom.
- Z aktivít vymykajúcich sa z bežného rytmu AP je nutné spomenúť prieskum zameraný na zmapovanie Kvality života obrnárov na Slovensku. Dotazníkovú akciu v plnom rozsahu realizoval a vyhodnotil predseda AP.
- Prieskum prezentoval 24. 10. 2018 v Prahe na konferencii v SZÚ k problematike polio a PPS: Postpoliomyelitický syndrom. Přenosná dětská obrna. Zkušenosti obrnářů. Konferencie sa zúčastnil na pozvanie českej AP. V príspevku „Kvalita života obrnárov na Slovensku – úvodná sonda“, sumarizoval odpovede z dotazníka.
- V priebehu roku 2019 prebehla rekonštrukcia webových stránok AP s novým vzhľadom a novou štruktúrou. Je nevyhnutné venovať formálnej i obsahovej stránke oveľa viac pozornosti ako doteraz.
- Články pre médiá – rozhovory so Štefanom Grajcárom na portáli vozickar.sk (2017) a v Denníku N (2020).

- Predloženie nového návrhu Štatútu s niekoľkými zmenami: v názve ako „Asociácia polio v Slovenskej republike, republiková špecifická organizácia Slovenského zväzu telesne postihnutých“ a v počte členov Rady AP, ktorý je znížený z 9 na 5 členov.
- Na rekondičnom pobyte 2020 v Hokovciach sa uskutočnila výročná členská schôdza AP. Správu o činnosti AP v SR vo volebnom období 2016–2020 predniesol Štefan Grajcár. Boli vyhlásené výsledky volieb na obdobie 2020–2024. Po desaťročnom vedení AP v SR v týchto voľbách už nekandidoval Štefan Grajcár. V AP však chce ostať aktívny v oblasti medzinárodnej spolupráce, najmä v rámci EPU – naďalej bude našim garantom, v spolupráci s členmi Rady by sa staral o našu web stránku.
- Pravidelné členské schôdze každý rok v rámci jarných víkendových stretnutí, pravidelné zasadnutia Rady AP, realizácia víkendových stretnutí, rekondičných pobytov, vydávanie Informátora, aktualizácia webstránky, registrácia na prijímanie 2 % z daní a následné povinné zverejňovanie ich použitia v Obchodnom vestníku SR. Z týchto prostriedkov z dani z príjmov prispieva AP svojim členom na akcie.
- Z ďalších aktivít sú to opakované pobyty v zariadení Relax Štúrovo, účasť na každoročných oslavách MDOZP, Kremnickej barličke a na zasadnutiach RR SZTP.
- Pripomínanie si Svetového dňa boja proti detskej obrne – 24. október v Informátore, v Slovenskom rozhlase (2014) a na webových stránkach.

Členská základňa

- AP registrovala k 30. 4. 2016 133 aktívnych členov (36 %), východiskový stav bol z roku 2012: 372 členov (100 %). K 31. 12. 2019 registruje 147 členov, z toho 130 vo veku nad 60 rokov. V tejto súvislosti možno konštatovať, že za posledné štyri roky je členská základňa stabilizovaná.
- Členský príspevok 5 €, od roku 2020 10 € ročne.

Zloženie Rady AP v tomto období

Rada Asociácie polio pod vedením nového predsedu začala pracovať v zložení: predseda PhDr. Štefan Grajcár, podpredsedovia Ing. Vojtech Antošovský a Ing. Alica Suchá, tajomníčka Mgr. Anna Hmiráková, hospodárka Helena Kánová, členovia MUDr. Zuzana Baranová, PhD., Ing. Jozef Danek, Eva Lazurová, Ing. Jozefína Slezáková. Revízná komisia: predsedníčka Jana Šebianová, členovia Mgr. Mária Mruzková, Miloš Stilhammer.

V roku 2011 do Kontrolnej komisie nastúpila namiesto Mgr. Márie Mruzkovej Daniela Köbölóvá.

Vo voľbách v roku 2012 sa z rodinných dôvodov vzdala členstva v Rade AP Eva Lazurová, nahradila ju Daniela Köböllová z Kontrolnej komisie a tam jej miesto prevzal Ing. Milan Dovhun.

Vo voľbách v roku 2016 sa stala novou podpredsedníčkou Ing. Marcela Gašová, bývalý podpredseda Ing. Vojtech Antošovský zostal v Rade ako člen, z Kontrolnej komisie prešiel do Rady ako člen Miloš Stilhammer a novým členom Kontrolnej komisie sa stal doc. RNDr. Ján Bezecný, CSc. Doterajšie členky Rady AP Daniela Köböllová už nekandidovala a Ing. Jozefína Slezáková nebola zvolená.

PATRÍME DO TEJTO ORGANIZÁCIE, K TÝMTO PRIATEĽOM

Asociácia polio v SR – organizácia o ktorej som sa prvýkrát dozvedel od našich dlhoročných priateľiek Aničky Porembovej a Moniky Bednárovej v roku 2001 pri stretnutí chovancov Ústavu pre telesne postihnutú mládež v Humennom. Moje aktivity, pracovné zaťaženie a rodinné povinnosti mi neumožňovali podieľať sa na jej činnosti. Zlomový bol rok 2009. Vtedy sme sa s manželkou zúčastnili prvého nášho rekondičného pobytu v Piešťanoch, ktorý nás priviedol do radov členov Asociácie polio. Tu som opäť stretol ľudí s rovnakým zdravotným postihnutím, ale najmä ľudí, ktorí vôbec nebrali a neberú svoj zdravotný stav ako prekážku. Veď tu boli kamaráti, s ktorými som bol na liečení v Janských Láznach, Veľkých Losinách, ako aj tí, s ktorými sme s manželkou zdieľali školské povinnosti v Ústave pre telesne postihnutú mládež v Humennom. Chvilke strávené pri priateľskom posedení, družnej besede, príjemnej hudbe, speve a nakoniec aj v tanci, boli pre nás nezabudnuteľné a boli podnetom k ďalším stretnutiam. V takejto atmosfére strávený týždenný pobyt nás s manželkou utvrdil, že patríme (škoda, že už nie skôr) do tejto organizácie, k týmto priateľom.

Milo som bol prekvapený, s akými ambíciami, návrhmi, radami a rôznou pomocou prichádzajú radoví členovia a najmä členovia Rady Asociácie polio. Kvitoval som ich snahu priviesť na naše stretnutia aj odborných lekárov známych našich polio problémov, ktorí nám vedeli poradiť, ako aj oboznámiť nás s problémami, ktoré nás vo vyššom veku môžu stretnúť a na ktoré by sme sa mali pripraviť v spojitosti s post-polio syndrómom.

Milo som bol prekvapený, s akými ambíciami, návrhmi, radami a rôznou pomocou prichádzajú radoví členovia a najmä členovia Rady Asociácie polio. Kvitoval som ich snahu priviesť na naše stretnutia aj odborných lekárov známych našich polio problémov, ktorí nám vedeli poradiť, ako aj oboznámiť nás s problémami, ktoré nás vo vyššom veku môžu stretnúť a na ktoré by sme sa mali pripraviť v spojitosti s post-polio syndrómom.

V roku 2012 som bol zvolený za člena Revíznej komisie AP. Hlbšie som sa zoznamoval so štruktúrou ako aj poslaním Asociácie polio. Verva, s akou sa Rada Asociácie polio a jednotliví členovia pustili do preradenia indikačného

zaradenia pre liečbu polio syndrómu z B do indikačného zaradenia A, ma nadchla, pričom každý z nás aspoň troškou prispel k dosiahnutiu cieľa. Rozširovanie okruhu spolupráce s podobnými organizáciami polio aj za hranicami Slovenska ma utvrdilo, že je to dobrý a zaujímavý krok. Aby sme neboli uzatvorení iba v úzkom priestore Slovenska, ale mohli poznávať priateľov s podobným životným osudom, ako žijú a trávajú čas v Českej republike, v Maďarsku ako aj ďalších krajinách Európy. Som presvedčený, že táto medzinárodná spolupráca má svoj význam a aj naďalej budeme v nej pokračovať.

Môj nástup do funkcie predsedu ma zaväzuje pokračovať a presadzovať ustanovujúce myšlienky poslania Asociácie polio v SR. Myslím, že hlavným poslaním je a vždy to opakujem odvolávajúc sa na slová PhDr. Jozefa Tlamku: „Ide o to, aby ste mali pocit istoty, že je tu niekto, kto vám chce, vie a má snahu pomôcť v ďalšom živote... Záleží predovšetkým od vás, ako dokážete zužitkovať informácie, ktoré vám poskytujeme.“ Chcem spolu s členmi Rady ako aj s bývalými členmi Rady Asociácie polio spolupracovať a aplikovať v živote AP ich poznatky a námety. Ďalej chceme rozšíriť okruh zahraničnej spolupráce aj s Poľskou Asociáciou Polio+. Je mi ľúto, že sa naše aktivity, víkendové aj rekondičné pobyty, na dva roky kvôli pandemickým opatreniam COVID-19 zastavili. Snažíme sa s celou Radou AP ich počet nahradiť, resp. navýšiť.

Ďalším cieľom je aktivácia a rozšírenie členskej základne. Pripomenúť našim členom, že Rada AP ako aj ostatní členovia pamätajú na ich životné jubileá zaslaním gratulačnej pohľadnice, aby sme im hoc aj touto troškou pripomenuli, že sú našimi členmi a že na nich spoločne myslíme. A v nemalej miere pracovať na získavaní finančných prostriedkov od rôznych organizácií a sponzorov na príspevky členom k rekondičným pobytom. V najbližšom období nás čaká radostná udalosť – príprava 30. výročia založenia Asociácie polio v SR. Verím, že za spolupráce členov Rady AP a členov AP to spoločne dôstojne zvládneme.

Zabezpečujeme aj odborných lekárov z Českej republiky ako aj zo Slovenska, aby nás odborne oboznámili s post-poliomyelitickým syndrómom, možným odborným liečením, resp. ako sa naň máme pripraviť a ako s ním máme žiť.

Naša Asociácia polio je republikovou špecifickou organizáciou SZTP a vďaka svojej aktívnej činnosti a zúčastňovaním sa na rôznych podujatiach organizovaných SZTP som bol zvolený za podpredsedu Republikovej rady SZTP na poslednom zjazde v Hokovciach v septembri 2021. Verím, že to zviditeľní našu AP v pojatí činnosti SZTP, prinesie nám skoršie informácie o činnostiach SZTP, ako pracujú organizácie združené v SZTP, ale nás to súčasne zaviazá aktívne pracovať v tejto z hľadiska členskej základne najväčšej organizácii na Slovensku združujúcej ľudí s telesným postihnutím.

Ing. Milan Dovhun

Činnosť za obdobie rokov 9/2020 – dodnes

- AP v SR bude v EPU i naďalej zastupovať Štefan Grajcár, ktorý je od roku 2016 aj členom výboru EPU.
- Marcela Gašová spracovala výňatok z odpovede europoslankyne Lucie Ďuriš Nicholsonovej na otázku poskytovania zliav osobám s ťažkým zdravotným postihnutím v eurozóne.
- Vo februári 2021 AP spolupracovala pri tvorbe relácie RTVS Cesta, venovanej detskej obrne na Slovensku a našej Asociácii.
- Janka Šebianová obdržala plaketu, ktorú jej ako zakladajúcej členke SZTP udelila Republiková rada SZTP pri príležitosti 30. výročia jej založenia.
- Nadviazanie spolupráce s Poľskou Asociáciou Polio+ s jej predsedníčkou Małgorzatou Koter-Mórgowskou. Pokračovateľom v rozvíjaní ďalších vzájomných vzťahov a aktivít bude Štefan Grajcár.
- Realizácia rekondičných pobytov – jedného v roku 2020 v Hokovciach, dvoch v roku 2021 v Dudinciach a Hokovciach a jedného rekreačného pobytu v Trenčianskych Tepliciach v roku 2021. Realizácia členskej schôdze v Dudinciach, zasadnutie Rady AP, vydávanie Informátora, aktualizácia webstránky, registrácia na prijímanie 2 % z daní.
- Zasielanie písomných gratulácií k narodeninám jednotlivým členom predsedom Milanom Dovhunom v mene celej Asociácie polio.
- Za celé obdobie existencie Asociácie polio v SR sa predsedovia AP aktívne zúčastňujú na zasadnutiach Republikovej rady SZTP a v súvislosti s tým plnia rôzne úlohy. Zástupcovia Asociácie sa zúčastňujú každoročných osláv Medzinárodného dňa osôb so zdravotným postihnutím, úspešne nás reprezentujú v rôznych športových disciplínach, ktoré sú súčasťou osláv. V rámci kultúrnych aktivít SZTP nás naši členovia opäť úspešne reprezentujú na celoslovenskej súťaži zdravotne postihnutých Kremnická barlička v prednese poézie, prózy, v speve a nesúťažnej prehliadke ručných prác. Z reprezentantov treba spomenúť Elenku Baňasovú, Aničku Chochúľovú, Majku a Ondra Mockovcov. Najväčšiu zásluhu na úspešnej reprezentácii Asociácie majú už niekoľko rokov Hela a Milo Dovhunovci, či už je to v prednes vlastnej poézie a prózy, výrobe vencov a čarovne zdobených perníkov. V roku 2021 navyše náš člen Janko Kőböl získal ocenenie na 4. ročníku výstavy fotografií očami ľudí s telesným postihnutím „Tak to vidíme my“. Všetkým ďakujeme!

Zloženie Rady AP v tomto období

Vychádzajúc z nového Štatútu AP v SR päťčlenná Rada pracuje v zložení: predseda Ing. Milan Dovhun, podpredsedníčka Ing. Alica Suchá,

tajomníčka Mgr. Anna Hmiráková, hospodárka Helena Kánová, členka Ing. Marcela Gašová. Revízná komisia: predsedníčka Jana Šebianová, členovia Anna Porembová, Ondrej Mocko.

ZDRAVICE K VÝROČIU

3.

Pri príležitosti výročia Asociácie polio nám napísali naši partneri nielen pozdravy, ale aj krátke zamyslenie sa nad tým, ako vznikla vzájomná spolupráca a čo je jej výsledkom. V úvode nás oslovila naša pani primárka – MUDr. Emília Gazdíková, ďalej predsedníčka SZTP – Ing. Monika Vráblová, nasledujú zástupcovia partnerských polio organizácií z Čiech, Maďarska, Poľska a na záver prezident Európskej únie polio.

MOJE PRVÉ KONTAKTY S VAMI

V roku 1989 podľa smernice MZ SR pre poskytovanie kúpeľnej liečby boli v indikačnom zozname pre kúpele Rajecké Teplice indikované stavy po poliomyelitíde ako kúpeľná liečba na predvolanie, indikačná skupina VI.1 „X“ B-91 s priemernou ošetrovacou dobou 35 dní. Do tejto doby sa pacienti po poliomyelitíde dostali na kúpeľnú liečbu do Rajeckých Teplíc s danou diagnózou uvedenou ako vedľajšie ochorenie. Moje prvé kontakty s vami obráťmi (ako sa vy medzi sebou nazývate, ale ja som sa s týmto nikdy nestotožnila) boli z môjho pohľadu definované z dvoch pozícií somatické-telesné postihnutie charakterizované predovšetkým parézami-obrnami ako reziduom s, po prekonanej polio, následnými sekundárnymi kompenzačnými zmenami predovšetkým na osovom aparáte a psychickým stavom. Stretávali sme sa niekoľko rokov v Rajeckých Tepliciach a neskôr (takmer 20 rokov) v Trenčianskych Tepliciach, takže som mala možnosť poznať nielen váš zdravotný stav, ale často aj vaše osobné problémy, vaše radosti, ambície a váš celkový vzťah k životu.

Telesné postihnutie bolo väčšie než som predpokladala, ale oveľa viac ma prekvapila druhá strana – vaša psychika. Od útleho detstva ste boli konfrontovaní telesným postihnutím. Vyrovnáť sa s tým hlavne v detstve bolo iste veľmi ťažké, deti vedia byť až nespravodlivo kruté k tým, ktorí sú iní než ony. Od detstva ste sa museli snažiť minimalizovať svoj telesný hendikep – náročnou dlhotrvajúcou a veľakrát bolestivou rehabilitáciou, odlúčením od rodiny, vyrovnáť sa so svojím postihnutím. Pomoc v polioporaďach vám iste pomohla, aspoň veľkej väčšine, zaradiť sa do pracovného procesu a aktívneho života. Dovolím si z môjho pohľadu tvrdiť, že ste to zvládli obdivuhodne. Viem, že ste museli veľa-krát vydať viac námahy a úsilia ako vaši „nepostihnutí – zdraví“ kolegovia. Možno nemám pravdu, ale tak to cítim, že na vašej psychike sa to neodrazilo negatívne. Založili ste si rodiny a boli úspešní aj v profesiách. V porovnaní s inými ste boli viac spoločenski, viac schopní nezištne si pomáhať navzájom, ale aj iným. Nástupom postpolio zmien som predpokladala viac psychických porúch, hlavne depresii, musím ale konštatovať, že som sa mýlila. S takým pozitívnym postojom k životu ako u vašej polio skupiny som sa za celú moju 47-ročnú prax nestretla.

Nezostáva mi iné, ako zaželať vám do ďalších rokov pevné zdravie s dobrou imunitou, pohodu v rodinách. Pokoj v duši. Po tom, čo máte za sebou hlavne v posledných rokoch, si to zaslúžite.

MUDr. Emília Gazdíková, Žilina

SPOLUPRÁCA S OBRNÁRMÍ

Moja spolupráca s kamarátmi „obrnármi“ začala ešte počas mojich vysokoškolských štúdií. Na internáte ma oslovila študentka medicíny a požiadala o spoluprácu pri kreovaní zdravotne postihnutých športovcov. Táto myšlienka ma oslovila, a tak začala moja spolupráca s kamarátmi „obrnármi“, ktorá pretrváva dodnes. Boli to predovšetkým odchovanci ústavu na Patrónke ako spomínaná medička Katka Adamová, Rozka Gálová, Anka Sýkorová – Maršíková, ako aj môj manžel Ondrej. Ďalej to boli študenti výcvikového strediska na Mokrohájskej, ktorých si pod svoje krídla zobrala pani učiteľka Hánková, neskoršia trénerka volejbalistov, medzi ktorých sa začlenil aj pán Maršík. Ďalšia skupina preferovala plávanie, šach či stolný tenis, ako napr. Fero Kán, ktorý sa mu venuje stále. Boli to nádherné časy, boli sme mladí a plní elánu.

Moja druhá spolupráca s kamarátmi „obrnármi“ bola pri zakladaní Slovenského zväzu telesne postihnutých na povestnom zjazde v Dudinciach v apríli 1990, kedy spolu so mnou sa ho zúčastnili Dušan a Janka Šebianovci, Jaroslav Bobek či pán Tlamka. V tom čase som na Zväze invalidov stretla aj pani Nadeždu Malú a pána Suchého. Ďalším medzníkom v mojej spolupráci s Asociáciou bol rok 2000, kedy som bola delegátkou zjazdu zvolená za predsedníčku SZTP. Vzhľadom na to, že som mala svoje občianske povolanie, rodinu, dve malé deti, bolo mi jasné, že ak chcem svoju prácu vykonávať zodpovedne, musím sa obklopiť ľuďmi, ktorí mi budú nápomocní. A tak začala moja spolupráca s Alicou Suchou – v tom čase predsedníčkou Asociácie, Jožkou Slezákovou a ďalšími, ktorá pretrváva dodnes, aj keď pani Slezáková či pani Suchá už majú iné povinnosti. Často spomínam na pani Mruzkovú z Trenčína, ktorá bola ochotná kedykoľvek na požiadanie moderovať naše akcie. V tom bola veľmi dobrá. V poslednom období to bol pán Grajcár, ktorý bol členom Republikovej rady SZTP a v tejto dobe je to pán Dovhun, terajší predseda Asociácie polio a druhý podpredseda SZTP.

Spolupráca s Asociáciou polio sa týkala realizácie projektov, ktoré SZTP uskutočňoval v rámci Európskych štrukturálnych fondov a ďalej to bola legislatíva. Boli sme pri zrode Úradu komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím a ešte predtým aj pri ratifikácii Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím Slovenskou republikou, ktoré prijalo Valné zhromaždenie OSN v roku 2006.

Milí priatelia, čo dodať na záver. Máme toho ešte veľa pred sebou. Je však veľmi dôležité vedieť sa obklopiť správnymi ľuďmi, ktorí nám budú nápomocní pri plnení našich snov i cieľov. Mne sa to podarilo a darí sa aj v tejto ťažkej dobe. Želám vám, celej Asociácii polio hlavne zdravie, elán a optimizmus do ďalšej práce a nech tie naše kamarátstva pretrvávajú naďalej.

Ing. Monika Vrábľová, predsedníčka SZTP

ASOCIACE POLIO VE SLOVENSKÉ REPUBLICE JUBILUJE

Ráda bych připojila českou Asociaci polio do zástupu gratulantů, kteří přicházejí s blahopřáním. Taková chvíle je i vítanou příležitostí k bilančování a hodnocení existence i vykonané práce. Profil jubilanťky je široký, má profesně orientovaný ohlas nejen doma, ve středu Evropy,

ale zná ji celé velké evropské společenství, díky aktivitám v European Polio Union. Je bojovnice, bezpochyby si zaslouží veřejné připomenutí uznání AP v SR výbušné petice za změnu zákona č. 577/2004, kterou bylo po všech peripetiích dosaženo zařazení PPS do seznamu nemocí a také požadavku přearažení indikace VI/2 v Indikačním seznamu lázní z kategorie B do kategorie A.

Já si dovolím připojit osobní a bezprostřední zkušenosti ze spolupráce tak, jak je sleduji od chvíle, kdy jsem začala pracovat ve Výboru české Asociace polio jako předsedkyně. Mohu tak popsat výhody, které plynou z kolegiální spolupráce, ale i skromně přehlédnout činnost obou asociací.

Moje první cesta za slovenskými přáteli je spojena s osobní gratulací k 25. výročí založení Asociace polio ve Slovensku. Bylo to milé setkání se sounáležitostí, spolupatričností vzácné komunity lidí. Česká Asociace polio už měla svou čtvrtstoletí dlouhou oslavu za sebou, zažívala právě obnovu, a já, téměř nepoznamenaná historií jejího vzniku, jsem se měla co učit. A osobní seznámení se se slovenskými představiteli Asociace mne hodně naučilo. I když samotné asociace spolu bezprostředně nespolupracovaly, každé osobní setkání a diskuse byla vždy poučeným a nápaditým povzbuzením od počátku naší mezinárodní obrnářské komunikace. Jsem ráda, že každá oblast, které jsme se dotkli, měla shodný poznávací pohled. A že jich bylo – interpretace poznatků, objasnění jejich souvislostí a smyslu, zkušenosti z hlediska rozpoznávání těžkostí a bariér v prosazování přístupů v daném prostředí. Využití a rozvíjení poznávací platformy vztahu obrnářů a společnosti. Už to nebyla jen první spolupráce a setkávání, řada projektů se začala prolínat. Připomenu Konferenci Postpoliomyelitický syndrom. Přenosná dětská obrna Zkušenosti obrnářů, která proběhla ve spolupráci se Státním zdravotním ústavem ČR na podzim roku 2018 v Praze jako akce obrnářů ke dni mezinárodního boje proti polio – World Polio Day 2018. Sborník, uspořádaný z příspěvků této odborné konference, připravený v závěru roku 2019 pro členy i širokou veřejnost, který přináší náhled do současného stavu vědění o poliomyelitidě anterior acuta ve středoevropské kotlině.

Na jednom z Festivalů Obrnáři obrnářům a o obrnářích, pořádaném každoročně v Janských Lázních a navštěvovaném s nostalgií českými i slovenskými obrnáři, jsme podepsali se Štefanem Grajcarem Memorandum o spolupráci. Zástupci našich asociací začali pracovat v European Polio Union a Praha připravuje pro letošní jaro zasedání Valného shromáždění EPU.

Zdá se, že v současných těžkých časech můžeme čerpat sílu a inspiraci z toho, co nás spojuje. Nezbyvá než přání všeho dobrého a potřebné

síly našim asociáciám, zdraví jejích členům. Chtěla bych upřímně poděkovat za přátelství, a prosím, abyste přijali především přání mnoho dalších úspěchů ve vašem konání.

PhDr. Marcela Stránská, Asociace polio

POZDRAV Z MAĎARSKA

Najprv trochu histórie. V Maďarsku je očkovanie proti detskej obrne povinné od roku 1960. Po jeho zavedení sa počet ochorení zredukoval takmer na nulu. Ťarcha na zdravotný systém sa znížila, vďaka tomu zostávalo viac času na rehabilitáciu preživších. V tej dobe sa vykonávalo množstvo korekčných operácií na uľahčenie chôdze a zachovanie schopnosti nezávislého života. Naši lekári kontaktovali zahraničné inštitúcie a v záujme úspechov si vymieňali skúsenosti a uplatňovali už inde osvedčené metódy. V rámci výmenného programu sa autori týchto riadkov dostali do Československa v 60-tych rokoch minulého storočia. Tamás ako malé dieťa strávil v Janských Láznach nepretržite 2 roky, kde ho naučili chodiť s aparátom a kanadskými barlamami. Károlya liečili v tomto idylickom horskom mestečku dlhšiu dobu s viacerými prerušeniami. V tomto období sa vytvorili korene vzniknutých osobných vzťahov so zahraničnými spolutrpiteľmi teda ľuďmi podobného osudu.

Väčšina „obrnárov“ dospela v 70-tych rokoch, začal sa písať ich Život s veľkými písmenami, zakladali si rodiny. OSN vyhlásila rok 1981 za Medzinárodný rok zdravotne postihnutých. Štát podporoval vznik záujmových združení, najmä mladí obrnári založili zastrešujúcu organizáciu postihnutých MEOSZ (Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v Maďarsku, obdoba slovenského SZTP). Národné podujatia poskytovali dobrú príležitosť na stretnutia, výmenu skúseností, prediskutovanie spoločných problémov a samozrejme aj na zábavu. Po zmene režimu v roku 1990 sa okolnosti výrazne zmenili, každý hľadal svoje miesto v nových podmienkach. Nevyhnutne sa zmenila aj ochrana záujmov ľudí so zdravotným postihnutím.

Po roku 1998 sociálne zabezpečenie v Maďarsku (na Slovensku zodpovedá zdravotnému poisteniu) obmedzilo financovanie zahraničných liečebných pobytov. Podarilo sa nám vybojovať zriadenie rehabilitačného oddelenia vo Vojenskej nemocnici v Hévízi. Tento pravidelný „servis“ v značnej miere prispieva k udržaniu našej pracovnej i pohybovej schopnosti. Žiaľ, zároveň je aj nevýhodou, že v súčasnom svete orientovanom na zisk nemôžeme hovoriť o zlepšení zdravotného stavu a zo strany lekárov sa nie je čím chváliť. Liečba tých, ktorí prekonali polio, sa odsunula na perifériu a diagnózu zaraďujú medzi zriedkavé ochorenia.

Po rozpade Československa už ani Slováci nemohli ísť do Janských Lázní. Tak prišlo v roku 1999 vhod pozvanie na rekondičný pobyt na Zemplínskej šírave. Konečne uvidíme dávnych známych! Jasné, že sme pricestovali, ja Károly a so mnou aj Erzsébet Földesi, členka predsedníctva MEOSZ, jedna z podpredsedníčiek EDF. Prijatie bolo priateľské, cítili sme sa veľmi dobre, no a tie ranné rozcvičky na terase o siedmej hodine...

Niekoľko nadšencov s detskou obrnou založilo v roku 2011 Maďarskú Nadáciu Polio. Medzi vytýčené ciele nadácie bolo zahrnuté aj vyhľadávanie a kontaktovanie podobných organizácií v susedných krajinách. Našu komunikáciu uľahčila skutočnosť, že náš dobrý priateľ Karcsi disponuje rozsiahlymi osobnými známostami českých a slovenských spolutrpiteľov, ako aj vhodnou jazykovou znalosťou. Jeho v týchto končinách poznajú pod menom Karolko.

S českými a slovenskými spolutrpiteľmi sme sa prvýkrát stretli v r. 2012, na jesennom Polio festivale v Janských Láznach. Spoznali sme mnoho milých ľudí, zúčastnili sme sa mnohých príjemných a zábavných programov. Milou spomienkou bola vtedy organizovaná výstava fotografií, ktoré pripomenuli aj naše detstvo. Užitočnými boli aj sprievodné prednášky, získali sme obraz komunity obrnárov iných krajín.

Na nami organizovaný Svetový deň Polia v Budapešti v októbri 2014 prijali pozvanie a aj sa ho zúčastnili Mgr. Mária Mruzková (Asociace polio v ČR) a PhDr. Štefan Grajcár (Asociácia polio v SR), ktorí predniesli svoje veľmi úspešné a pamätné prejavy pred početným publikom. Po oficiálnom programe sa tu vytvorila dobrá atmosféra a priateľský rozhovor. Neprešiel ani rok a návštevu sme oplatili v máji 2015. Na pozvanie Asociácie polio v SR sme sa zúčastnili na obvyklom víkendovom stretnutí v Piešťanoch. Bola príležitosť pohovárať sa aj s členmi, každý bol veľmi priamy a zainteresovaný. Aj počasie nám prialo, mohli sme sa v meste poprechádzať podľa ľubovôle.

Výsledkom organizácie a aktivity Štefana Grajcára bolo, že EPU (European Polio Union) svoju výročnú schôdzu v roku 2016 organizovala v Piešťanoch, kde sa mohla zúčastniť aj naša nadácia ako hosť. To už bola iná úroveň, mohli sme spoznať činnosť EPU ako aj polio združenia vzdialenejších krajín. Ako hosť sme mohli aj my mať prejav, Klári Schweitzer niekoľkými vetami predstavila činnosť našej nadácie, ako aj s veľkým záujmom sledovanú situáciu v Maďarsku.

Žiaľ z dôvodu epidémie COVID aj maďarský verejný život polio sa utíšil, boli zrušené programy, bolo treba odložiť aj stretnutia. Teraz, keď sa zdá, že epidémia sa upokojuje, prijali sme pozvanie a tešíme sa na osobné stretnutie.

Nakoniec by sme sa chceli poďakovať Marike a Štefanovi za láskavosť a ústretovosť, zároveň by sme chceli všetkým spoznaným obrnárskym priateľom zaželať pevné zdravie.

Tamás Kertész a Károly Felegyi

DRAHÍ SLOVENSKÍ PRIATELIA!

Srdečne vám blahoželám k nádhernému jubileu – 30 rokom činnosti pre ľudí po detskej obrne na Slovensku. Sledujúc vaše internetové stránky vidím, aká rozsiahla je vaša činnosť a koľko ste toho za tých 30 rokov dosiahli.

Poľské združenie POLIO+ je v porovnaní s Asociáciou polio v Slovenskej republike „dieťaťom“, pretože existujeme ešte len šesť rokov. Avšak internetová Podporná skupina ľudí po poliomyelitíde, na báze ktorej vzniklo naše Združenie, pôsobí od roku 2008 a spravovala našu stále sa rozširujúcu internetovú stránku. Naše Združenie je pokračovaním činnosti Podpornej skupiny, zameriava sa na informačné a vzdelávacie aktivity, určené tak pre ľudí po polio, ako aj pre lekárov, fyzioterapeutov a iné zdravotnícke služby, ktorých úroveň vedomostí o postpolio syndróme (PPS) je stále nízka.

To, čo vám závidíme a čo vzbudzuje náš obdiv, je organizovanie rehabilitačných pobytov pre ľudí po detskej obrne a mnoho ďalších podobných stretnutí, pretože naše stretnutia sa konajú výlučne len on-line.

Preto, blahoželajúc vám ešte raz k jubilejnému 30. výročiu činnosti, želám vám veľa ďalších úspechov a počítam s ďalšou spoluprácou našich združení v prospech tak pre Poliakov, ako aj Slovákov, ktorí bojujú s následkami detskej obrny.

Srdečne pozdravujem,

*Małgorzata Koter-Mórgowska, predsedníčka Správnej rady
Poľského združenia Polio+, www.postpolio.lublin.pl*

MILÍ PRIATELIA,

v mene členov Európskej únie polio chceme zablahoželať slovenskej Asociácii polio k 30. výročiu od svojho založenia a vysloviť vám pochvalné uznanie za všetko, čo ste za ten čas urobili pre obrnárov a ich rodiny.

Môžete byť veľmi hrdí na svoje úsilie, ktoré prinieslo pohodu a priateľstvo pre niekedy zabudnutú časť spoločnosti. Od Írska na západe až po Gruzínsko na východe všetci naši členovia vám posielame svoje pozdravy a dúfame, že v tomto nepokojnom a znepokojujúcom svete budete môcť i naďalej pokračovať v pomoci komunite obrnárrov vo vašej hrdej krajine! Prajem všetko najlepšie!

David Mitchell, prezident Európskej únie polio

REKONDIČNÉ POBYTY

4.

Najdôležitejšou náplňou činnosti Asociácie polio od samotného začiatku bola a je organizácia rekondičných pobytov. V prvopočiatkoch išlo o sociálno-rehabilitačné kurzy (SRK) polio, alebo kurzy ako sme im skrátene hovorili, ktorých najdôležitejšou časťou bola sociálna informovanosť. Cieľom bolo poskytovať čo najviac aktuálnych informácií z oblasti sociálnej, právnej, zdravotnej. Ďalšími témami boli možnosti bezbariérového bývania, vhodnosť používania kompenzačných pomôcok. Postupne sa začalo prihliadať aj na rehabilitačnú časť kurzov, ktorá zahrňovala absolvovanie rôznych procedúr a významnú potrebu obrnárrov – bazén na plávanie. Plávanie je pre nás prirodzený pohyb, ktorý vo vode zvládame a ktorý prispieva na udržanie mobility a kondície. Preto sa aj na realizáciu pobytov vyberali zariadenia, ktoré túto potrebu spĺňali. Od tohto obdobia už nehovoríme o sociálno-rehabilitačných kurzoch polio, ale skrátene o rekondičných pobytoch polio.

Rekondičné pobyty sa organizovali jedenkrát do roka. Výnimkou boli roky 1995, 2018, 2019 a 2021, kedy sa uskutočnili dva pobyty. V roku 1995 sa zorganizoval jeden pobyt pre členov s ľahším postihnutím a druhý pre tých s ťažším postihnutím. Ten druhý sa uskutočnil po viacerých presunoch a nakoniec sa ho zúčastnil len malý počet členov. Predpoklad bol, že pre ľudí s ťažším postihnutím treba zostavovať pobyt inak. Tým však chýbala spoločnosť nás všetkých, a preto sa táto myšlienka neosvedčila. V roku 2018 a 2019 sme sa po dlhšej dobe vrátili na Zemplínsku šíravu, po ktorej túžili viacerí členovia. Tí, ktorým bola cesta na východ Slovenska ďaleká, mohli absolvovať pobyt v Hokovciach. A rok 2021 bol rokom pocovidovým, ušetrili sa finančné prostriedky a tie sme využili na reali-

záciu dvoch rekondičných pobytov – v Dudinciach a v Hokovciach. Dĺžka pobytov bývala osem dní, dva boli desaťdňové a od roku 2017 sú pobyty sedemdnňové.

V rámci SZTP sme získavali finančné prostriedky na ich organizáciu od MPSVR SR, o ktoré boli krátené účastnícke poplatky. To ale netrvalo dlho. Až od roku 2002 prispieva sama Asociácia polio každému členovi na úhradu účastníckych poplatkov z príjmov získaných z asignačnej dane. Takto krátený poplatok umožňuje väčšej časti obrnárov zúčastňovať sa týchto pobytov.

Na organizácii rekondičných pobytov sa podieľali tri členky Rady AP: Marika Mruzková, Evka Lazurová a Alicka Suchá. Toto trio pôsobilo striedavo až do roku 2011. Od tejto chvíle organizácia patrila výlučne Alici s pomocou tajomníčky Anky Hmirákovskej a osoby najdôležitejšej, hospodárky Helenky Kánovej.

Za obdobie tridsiatich rokov sa uskutočnilo celkom 33 rekondičných pobytov polio

- Dudince, hotel Hviezda 10×: 2000, 2006, 2007, 2009, 2010, 2012, 2013, 2015, 2016, 2021;
- Hokovce, hotel Park 5×: 2017, 2018, 2019, 2020, 2021;
- Malé Bielice, nočné sanatórium 1×: 1995;
- Piešťany, hotel Máj 2×: 2011, 2014;
- Sielnica, hotel Brozman 1×: 1992;
- Sklené Teplice, nočné sanatórium 2×: 1994, 1995;
- Zemplínska šírava, hotel Chemes 12×: 1996, 1997, 1998, 1999, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2008, 2018, 2019;

V nasledujúcich krátených príspevkoch vám chceme priblížiť atmosféru týchto pobytov tak, ako ju popísali samotní účastníci z miesta, kde sa pobyty uskutočnili.

HOTEL BROZMAN, SIELNICA

Prvý SRK mal okrem zakladajúceho aspektu špeciálny nádych. Jeho účastníkmi neboli len obrnári, tých bola len polovica. A bol to skôr taký dovolenkovo odpočinkový kurz. Vedenie hotela sa v maximálnej miere snažilo vytvoriť nám čo najlepšie podmienky. Pobyt bol obohatený o mnohé aktivity vo vonkajších priestoroch hotela spojené s grilovaním, opekaním, posedením pri hudbe a tanci, už vtedy s našim dídžejom Jožkom Chupáčom, tiež obrnárom a jeho pomocníkom Ďurim Bičanom.

Pravidelne po obede sme vyrážali na termálne kúpalisko do neďalekej Kováčovej.

Podporiť obrnárov v založení slovenskej AP prišiel z Prahy zakladateľ českej Asociácie JUDr. Jan Hutař. SZTP poskytol dva mikrobusey na jednodňový výlet do Viedne, čo bol pre účastníkov mimoriadny zážitok.

NOČNÉ SANATÓRIUM, SKLENÉ TEPLICE

Po rekondícii v Sielnici sa ďalšie dva pobyty uskutočnili v Nočnom sanatóriu v Sklených Tepliciach.

Boli to už rekondičné pobyty polio, ktorých účastníkmi boli len členovia postihnutí následkami po poliomyelitíde. Preto aj informovanosť z oblasti zdravotníctva bola smerovaná na hlavné následky postihnutia a na rozvíjajúci sa postpoliomyelitický syndróm.

Aj na tento kurz budeme všetci ešte dlho spomínať a o to sa najviac zaslúžila tajomníčka AP poverená vedením kurzu Mgr. Mária Mruzková. Obdivovali sme jej výborné organizačné schopnosti, jej obetavosť – jednoducho bola naj, naj. V rámci rehabilitácie sme absolvovali nielen procedúry vodoliečby, elektroliečby, či masáží za asistencie veľmi milých a ochotných sestričiek, ale aj rehabilitáciu tancom na našich večierkoch, kde bola vždy výborná atmosféra a na tanečnom parkete sa zbavovali svojich komplexov tí menej smelí, ktorí žijú poväčšine sami doma a nechodia do spoločnosti, či vlastne do zábavných lokálov. Najviac zaimponoval rozlúčkový večierok. Taká dobrá nálada sa len tak hneď nevidí a k tomu bohatá tombola, na ktorú prispeli aj sponzori z radov účastníkov AP. Športové zápolenia zaujali každú vekovú kategóriu. S nadšením a zdravou rivalitou prebiehali jednotlivé športové disciplíny a samozrejme, víťazi boli odmenení.

Veľmi potrebné a cenné boli pre nás prednášky s témou o sociálnom zabezpečení zamerané na výhody pre poliomyelitikov a riešenie ich špecifických problémov. Na túto tému hovoril predseda AP Dr. Jozef Tlamka, erudovaný, naslovovzatý odborník, ktorý osobne chce pomáhať svojim členom. Myslím ale, že v rámci kurzu najviac upútal našu pozornosť seminár s primárkou SLK z Rajeckých Teplíc MUDr. Emíliou Gazdíkovou.

Keďže bolo priaznivé počasie, popoludnia sme trávili na prírodnom termálnom kúpalisku. Taktiež sme robili vychádzky do blízkeho okolia a po Sklených Tepliciach. Nemožno nespomenúť Jána Kőbőla z Rimavskej Soboty. Nazývali sme ho dvorným fotografom, vždy s foťákom v ruke. Janko, náš člen, významný fotograf, ktorý sa nám predstavil svojou vlastnou tvorbou, výstavkou fotografií a premietaním diapozitívov.

Elena Baňasová, Milpoš

HOTEL CHEMES, ZEMPLÍNSKA ŠÍRAVA

Hotel sa stal od roku 1996 obľúbeným zariadením na organizáciu rekonvalescenčných pobytov polio. Jeho priestory najviac vyhovovali našim aktivitám. Mali sme tu rehabilitáciu, spoločné kondičné cvičenia a hlavne celý deň prístupný bazén, v určité hodiny aj saunu. Veľmi nám vyhovovala aj spoločenská miestnosť, ktorú sme taktiež mali k dispozícii. Využívali sme ju na rôzne športové a kultúrne aktivity. Bola miestom, kde sme sa pravidelne stretávali či už na besedách alebo spoločenských večierkoch s takzvanou rehabilitáciou tancom. Veď aj tanec je prirodzeným pohybom a my sme ho zvládali bravúrne, síce s našimi polio kreáciami, ale s radosťou a vitalitou nám vlastnou. A tu opäť dominovali naši dídžeji Jožko a Ďuri. Hotel Chemes sa stal našim najobľúbenejším miestom na niekoľko rokov.

Postrehy jednej účastníčky

Bol sychravý septembrový deň roku 1996. Do hotela Chemes na Zemplínskej šírave sa schádzali účastníci SRK polio. Na rozdiel od počasia vládla tu veselá atmosféra, ako keď sa zídu ľudia, ktorí sa dávno nevideli. Takmer všetci sme sa už poznali z predchádzajúcich stretnutí a kto bol nový, rýchlo sa zoznámil. Neviem, čím to je, možno naším rovnakým postihnutím, ale dokážeme veľmi rýchlo sa skontaktovať a nadviazať priateľské vzťahy.

Ale už k samotnému pobytu. Priestory hotela Chemes boli priam ako stvorené pre našu rehabilitáciu. Hneď prvý deň popoludní sme mali jednotlivý pohovor s lekárom – MUDr. Špontágom, ktorý nám predpísal procedúry. Zariadenie je vybavené elektroliečbou, vodoliečbou, parafínom. Saunu a plavecký bazén sme mali k dispozícii celý deň. Personál sa k nám správal

veľmi pozorne, mali sme všetko k dispozícii. Na záver pobytu bolo stretnutie s naším lekárom, ktorý nám urobil veľmi zaujímavú prednášku o postpoliomyelitickom syndróme a hlavne nám poradil, čo máme robiť, aby sme sa udržali čo najdlhšie v pohybe.

A čo voľný čas? O ten sa nám postarala Mgr. Mruzková – t. j. naša Marika. Osoba neúnavná, plná energie stačila absolvovať nielen procedúry, ale postarať sa aj o náš program. Len štyri spoločenské večery hovoria za všetko. A to zďaleka nebolo všetko. Rôzne športové hry a súťaže (stolný tenis, šach, plávanie atď.) spestrili náš pobyt.

Alica Suchá, Bratislava

Zemplínska šírava. Po ubytovaní možnosť pozdraviť sa so skutočnou šíravou. Vždy nové pohľady, iné scenérie. Ráno rozcvička na terase hotela, nasledujú raňajky a rozbeh po načasovaných procedúrach, opäť cvičenie v telocvični pri hudbe, plávanie v bazéne. Večer členská schôdza AP. V priebehu pobytu odznela prednáška z oblasti zákona o sociálnej pomoci. Večery s diskotékami pri hudbe a do tanca so spestrením atraktívnej tomboly. Ďalšie pekné popoludnie sme strávili plavbou na lodi Šírava. Športový večer mal preteky v plávaní v bazéne, roztomilé boli detičky našich členov. Vydaril sa aj táborák pri trampskom opekaní. Do noci zneli pesničky s Tiborovou a Vojtovou gitarou. Pobyt zakončila Alicka s nostalgiou lúčenia, ale optimizmom do ďalšieho stretnutia.

Ludmila Štujberová, Veľké Úľany

Veľké poďakovanie. Tak ako niekedy boli naším druhým domovom Janské Lázně, na ktoré sme sa rok od roku tešili, kde sme si utužovali naše obrnárske telesné aj duševné zdravie, ktoré nám potom pomáhalo prežívať bežné dni a čeliť ťažkým životným problémom. Dnes si myslím a iste aj mnohí z našej „Polio rodiny“, že je to zase Zemplínska šírava, ktorá nám prináša to telesné i duševné pookriatie, aj keď v menšom meradle. Bol to aj tento rok príjemne prežitý týždeň plný stretnutí, rozhovorov, zábavy i procedúr. Za to patrí poďakovanie našej predsedníčke pani Alici Suchej, vedúcej kurzu Evičke Lazurovej a naozaj celému vedeniu AP.

Irena Kováčová, Spišská Nová Ves

Na Zemplínskej šírave v hoteli Chemes v roku 1999 mi bolo veľmi dobre. Bola som tu už ako riadna účastníčka a tak som si náležite oddýchla v kruhu svojich najbližších, ako si dovoľm hovoriť o našej rodinke obrnárskej. Počasie nám mimoriadne prialo. Už zabehnutý „zemplínsky“ program nám naša šéfkka kurzu Evka Lazurová doplnila plavbou loďou Šírava a návštevou obnoveného historického centra sídla východoslovenského kraja – Košíc.

Prijemným spestrením bola účasť maďarského obrnára na celom pobyte – Karola Felegyiho, ktorý dlhé roky robil tlmočníka maďarským obrnárom v Janských Láznach pri ich liečebných pobytoch. Karolko bol teda „náš“ obrnár s janskolázeňským duchom.

Mária Mruzková, Ostrava

V auguste 2018 sa rekondičný pobyt polio na Zemplínskej šírave v hoteli Chemes konal po desiatich rokoch. Myslím si, že sa nám vydaril a aj počasie nám prialo. Vybavenie izieb bolo slušné, keďže šlo o izby, ktoré boli už zrekonštruované. V jedálni bol výber z troch jedál a raňajky boli formou švédskych stolov, ktoré boli bohaté a okrem kávy tam bolo všetko. Tú sme si mohli dať na terase, kde bola obsluha z baru pri jedálni.

Milo ma prekvapila aj úroveň procedúr v pekných upravených priestoroch. Tri mladé rehabilitačné pracovníčky nás načasovali a každý pracovný deň od pondelka do piatku sme mali po dve procedúry. Klasickú masáž, elektroliečbu, ultrazvuk, magnet a rašelinový zábal. Myslím, že všetci boli s procedúrami spokojní. Okrem plaveckého a teplého bazéna bola po 16. hodine k dispozícii aj sauna a jakuzzi.

Najkrajšie boli naše spoločné teplé večery na terase pri družných rozhovoroch, pri gitare sa striedali Ondřík s Jankom, každý má iný repertoár a my sme sa radi pridali a spievali spoločne pri pive alebo vínu. Viackrát nás navštívila Evka Lazurová a večer sa k nám pridali aj Zuzka Baranová s Gejzikom. Veľmi sme sa potešili aj vzácnjej návšteve, keď k nám prišli manželia Grajcárovci. Na Šírave v Chemesi boli prvýkrát.

Mnohí z prítomných členov prejavili záujem, aby sa rekondičný pobyt v Chemesi konal aj na budúci rok, pretože nie všetci sa dostanú do Hokooviec, iní sa tu cítia tak dobre a príjemne, že chcú prísť aj zďaleka.

Anna Porembová, Prešov

HOTEL HVIEZDA, DUDINCE

Zemplínska šírava sa postupne stávala nedostupnou pre obrnárov zo západného Slovenska. Začali sa hľadať iné vhodné miesta na rekondičné pobyty, kde bude hlavne bazén. V horúcom lete v roku 2000 sme sa prvýkrát ocitli v hoteli Hviezda v Dudinciach, vedúcou rekondície bola predsedníčka Alica Suchá. Vhodný bazén v hoteli síce nebol, ale využívali sme bazén v Liečebnom dome Rubín aj verejné kúpalisko.

Oproti Šírave, kde sa konal náš pobyt niekoľkokrát za sebou, boli Dudince v niečom iné. Celkove možno konštatovať, že pobyt sa vydaril. Počasie ako

na objednávku, procedúry boli v norme, personál nám všemožne vychádzal v ústrety. Naše diskotéky sa tiež vydarili, tombola bola bohatá, dokonca dvakrát za pobyt.

V čom teda boli Dudince iné? Myslím, že sme mali pomerne málo priestoru na stretávanie sa každý deň. Málo priestoru na to, aby si každý odhalil svoju dušu pred ostatnými, dostal niekoľko povzbudzujúcich injekcií v podobe rád, úsmevov, či pohľadu. Áno, sme už takí – táto naša poliorodina. Chceme sa vyrozprávať, vypočuť sa navzájom, odovzdať svoje skúsenosti, upozorniť na úskalia, ktoré by mohli prísť do cesty. Je to ako v normálnej rodinnej bunke, ktorá žije rozhádzaná po celej republike, ale keď sa stretne, chce byť spolu tých málo desať dní. Aby každý nabral síl do ďalšieho roku, aby vládol niest svoje bremeno. V budúcnosti, ak to len bude možné, budeme vyberať také zariadenie, ktoré nám poskytne viac súkromia a priestoru na spoločné posedenia.

Alica Suchá, Bratislava

Na Dudince spomíname už iba s nostalgiou, na tých desať bezstarostných dní. Bol to kurz, o ktorý bol zo strany našich členov veľký záujem. Čo nám tak trochu chýbalo, bola spoločenská miestnosť. Chýbala nám hneď v prvý večer, keď sa nám vonku na lavičkách predstavovali noví členovia, ale atmosféra bola aj tak vynikajúca. Či ste sa pozerali napravo, či naľavo, všade známe, milé a usmievavé tváre. Je to neopísateľne krásny pocit.

Okrem procedúr sme sa zúčastnili prednášok o osteoporóze a o chorobách chrbtice a vplyve osteoporózy na ňu. Nechýbala športová činnosť, ten-

toraz lukostreľba, prechádzky a neodmysliteľné tanečné večierky. Diskotéky sú našou dôležitou procedúrou, obrazne povedané nielen na rozhábanie sa celej telesnej schránky, ale aj na psychiku majú dobrý vplyv. Hovorí sa, že tanec je dieťa hudby a lásky. Naš tanec oslobodzuje od ostychu, na tanečnom parkete sme všetci seberovní, mizne menejcennosť. Na našich večierkoch bola vždy dobrá nálada.

Myslím si, že pre mnohých z nás, ale najmä pre tých, čo žijú sami, je AP takým ich malým svetielkom v tom neprehľadnom a chaotickom svete. Ten krásny pocit spolupatričnosti, pochopenia, ten pocit, že niekam patríte, že niekto si vypočuje vaše bolesti, že niekto sa pokúša pomôcť vám vo vašich problémoch, je to veľmi dobrý pocit. Ja žehnám tým, ktorí robia pre nás túto záslužnú prácu.

Elena Baňasová, Milpoš

V roku 2006 nás hotel Hviezda prekvapil novým krásnym a atraktívnym bazénom. A to bolo niečo extra pre nás, vodomilných. Plavci využívali v bazéne každú voľnú chvíľu. V roku 2012 bol hotel zrekonštruovaný, vrátane vstupnej haly a recepcie, v izbách nový nábytok, rovnako aj nové kúpeľne. Kvalita rekondičných pobytov sa zvýšila o sto percent.

HOTEL MÁJ, PIEŠŤANY

Po viacerých pobytoch v Dudinciach sme zmenili miesto rekondičného pobytu a v roku 2011 sme sa premiestnili do hotela Máj v Piešťanoch. Hotel Máj je veľmi vhodné zariadenie na takéto pobyty, o čom svedčí aj spokojnosť účastníkov. Ubytovanie bolo na úrovni, rovnako aj strava, procedúry vyhovovali.

Náš pobyt bol obohatený seminárom, na ktorom sa zúčastnil známy neurológ profesor MUDr. Lisý. Prišiel nám povedať niečo o tom, čo nás všetkých bytostne zaujíma – ako je to s našou diagnózou, s postpoliomyelitickým syndrómom, aké sú nové poznatky.

Diskotéky s našim Ďurom boli dve a verte, že sme to poriadne roztočili. Neviem, ako je to možné, ale na jednej strane človeka bolí koleno, nohy a celé telo, ale akonáhle zaznie hudba do tanca, všetko ide bokom, všetko prestáva bolieť a nohy samé kráčajú na parket tanečným krokom. Nuž veru, tento popud by som potrebovala denne aj doma. Neostáva nič iné, len čakať na ďalšie stretnutie s vami, priatelia, lebo vtedy zabúdame na všetky bolesti aspoň na chvíľu.

Rok 2014, opäť v Piešťanoch. Vždy, keď prídem do hotela Máj, mi príde ľúto, že toto zariadenie nepatrí nám – zdravotne postihnutým, pretože za týmto účelom bolo postavené. Je to taká nostalgia za niečím, čo malo

byť a nie je. Nuž teda v tomto hoteli sa zišli členovia AP z celého Slovenska, od krajného východu po Bratislavu. Už popoludní sa rozbehli stretnutia jednotlivých partií, ktoré sa stmelili už pred mnohými rokmi. Po večeri sme sa stretli na členskej schôdzi. Tu si účastníci vypočuli rôzne organizačné pokyny a kde nás predseda oboznámil s rôznymi novinkami, ako aj o tom, ako pokračuje naša petícia.

Keďže sme pri príchode dostali aj rozpis procedúr, pondelok ráno sme sa za nimi rozbehli po celom prízemí hotelu. Všetci, ktorí milujú vodu a plávanie, naplno využívali bazén už od nedele. Voda v ňom bola veľmi príjemná na naše ubolené kĺby. Mnohí účastníci si ešte dokúpili procedúry, aby využili tých pár dní na zlepšenie svojho zdravotného stavu. Samozrejme, že na našom pobyte nemohol chýbať náš „dvorný diskžokej“ Ďuri, ktorý sprevádza všetky naše akcie už vyše 20 rokov. Aj teraz nám spríjemnil dva večery hudbou do tanca aj na počúvanie. Dvakrát mal aj hotel vlastnú hudbu, a tak nebola núdza, ako vyplniť letné večery. Týždeň ubehol ako voda a prišlo zasa nedeľné ráno, kedy sme sa rozchádzali do svojich bližších aj vzdialenejších domovov so želaním „stretneme sa nabudúce!“

Alica Suchá, Bratislava

HOTEL PARK, HOKOVCE

Chcem sa s vami podeliť o svoje dojmy a zážitky z nášho rekondičného pobytu v Hokovciach, kde sme prvýkrát pobudli v auguste 2017. Mnohí sme v hoteli Park v Hokovciach nikdy neboli a tak sme boli plní očakávania. Aj

daleká cesta pre nás z východu bola pohodlná, lebo sme sa spojili a cestovali autom. Hotel Park na mňa urobil veľmi dobrý dojem a cítila som sa tých pár dní veľmi dobre. Ubytovanie bolo slušné a prekvapil ma veľký počet bezbariérových izieb, ktoré boli na prízemí. Každý deň sme mali po dve procedúry a dali sa dokúpiť za ozaj veľmi slušnú cenu, čo som tiež ocenila. Vyberali sme si z troch jedál a švédske raňajky boli tiež bohaté, tak si myslím, že nikto nemohol voči strave nič namietat'. Veľmi sa mi páčil aj program, ktorý nám hotel pripravil. Hneď pondelkový „kačací večer“ bol úžasný, dobré jedlo, chutné víno a veselý pán harmonikár nás zabával peknými pesničkami a my sme sa radi k spevu pridali.

Čo ma oslovilo najviac? To boli bazény. Boli súčasťou hotela, pobyt v nich bol neobmedzený do večerných hodín a hlavne, čo ja stále riešim, veľmi dobrý prístup do bazénov. Vo vnútornom bazéne boli pevné drevené lavičky, postupné schody do bazénu a dobrý sprchový kút s madlom, ručnou sprchou, do ktorého sa v pohode vošla plastová stolička a tak sme ju mohli k spokojnosti používať. Veľmi sme ocenili aj menší sedavý bazénik s teplúčkou vodou, kde sme sa mohli zohriať. Veľkým bonusom bol vonkajší bazén, ktorý sme si v peklom teplom počasí naplno užívali. Ocenila som dostatok ľahkých, ale pevných ležadiel okolo bazénu aj slnečníkov. Voda bola čistá a ozaj osviežujúca.

Anna Porembová, Prešov

Hokovce bodujú vďaka vonkajšiemu bazénu. Presvedčili sme sa o tom na rekondičnom pobyte v auguste 2019. Počasie bolo opäť nádherné. Po príchode do hotela Park nasledovalo srdečné víťanie so starými známymi, ubytovanie a obed. Po obede rýchle vybalenie a hurá k bazénu. Niektorí sa opalovali, ostatní si užívali príjemnú vodu vonkajšieho bazéna. Ono sa nielen plávalo, ale hlavne v rôznych skupinkách horlivo diskutovalo, čo je nové. V utorok nám sprchlo, ochladilo sa a už do vonkajšieho bazéna sa odvážili len naši otužilci. Ostatní využili vnútorný bazén. Výhodou oboch bazénov v Hokovciach je to, že do nich vedú normálne schody so zábradlím, tak aj my menej mobilní sa doň aj z neho dostaneme. Samozrejme, každý svojim osvedčeným spôsobom.

Spoločenské vyžitie bolo rôznorodé. Najčastejšie sme po večeroch sedávali pred hotelom. Pri jednotlivých stoloch sa tvorili partičky a v nich sa prezentovali naši gitaristi Janko Bartko a Ondro Mocko. Každý z nich mal svoj repertoár a svoju poslucháčsku suitku. Nechýbal spoločný večer s tradičnou tombolou. A príjemná bola hudobná produkcia našich verných gitaristov, v závere večera sa k nim pridali so svojou fúkačou harmonikou Ferko Kán. No a to už sa „jelo“ a spievalo ako o život.

Mária Mruzková, Ostrava

Rok 2021 a ďalší rekondičný pobyt začiatkom augusta v Hokovciach. Tu sme mali šťastie na počasie, lebo týždeň pred nástupom a aj po našom odchode bolo chladno a pršalo. V hoteli Park si naši členovia plne užívajú hlavne vonkajší bazén, pri ktorom trávia celé popoludnia. Počasie bolo vynikajúce na kúpanie v bazéne, kde celé dni trávila väčšina účastníkov. My, ktorí sme nešli do vody, sme si popoludní dali kávičku a klábosili.

Sestrička na procedúrach nás už vítala ako starých známych a my sme sa tam cítili naozaj dobre. Rúška v interiéri sme už brali ako samozrejmosť. Dva večery v týždni nám hral pán harmonikár, s ktorým sme si od srdca zaspievali. Večery sme trávili na terase pri gitare a chladených nápojoch.

Jeden večer na posedení sme si urobili aj tombolu, na ktorú naša Helenka Kánová vždy pripraví veľmi vkusné balíčky. Aj tento pobyt skončil tak ako predchádzajúce k spokojnosti účastníkov.

Alica Suchá, Bratislava

VÍKENDOVÉ STRETNUTIA

5.

Najoblúbenejšou súčasťou činnosti Asociácie polio sú víkendové stretnutia, bežne nazývané aj víkendovky. Sú neformálne, zvykli sme si na ich pravidelnosť, tešíme sa na ne, na vzájomné a opakované stretnutia, na spoločne strávené voľné chvíle. V rámci nich sa uskutočňujú členské schôdze AP, príhovory a prednášky rôznych hostí. Nechýba spoločenský večer s tombolou.

Prvé víkendové stretnutie sa uskutočnilo v máji 1996 v Dolnom Kubíne. Myšlienka skrsla v decembri predchádzajúceho roku v Trenčíne na slávnostnom stretnutí členov AP v SR. Boli tu noví členovia plní nápadov a Milan Zápotočný z Dolného Kubína pohotovo navrhol, že u nich je hotel Park, ktorý by na víkendové stretnutie plne vyhovoval a môže to tam zabezpečiť. A tak sa stalo nielen v roku 1996 ale aj ten nasledujúci. Termín stretnutí sa kombinoval s voľnými pracovnými dňami prvým a ôsmym májom v čase, keď sme ešte boli pracovne zaangažovaní. Májové dni zostali aj po tomto našom aktívnom čase. Niekedy vychádzali stretnutia aj na štyri až päť dní. Preto zostali ako Májové víkendové stretnutia. Ako Jesenné víkendové stretnutie sa uskutočnilo prvé hneď v roku 1996 v hoteli Máj v Piešťanoch. Bolo to fantastické, neopakovateľné a jedinečné stretnutie, kedy sme sa po prvýkrát stretli v počte až 107 členov. Treba povedať, že nám naň finančne prispel SZTP. Dve víkendové stretnutia sa uskutočnili aj v roku 1997. Ďalšie víkendové stretnutie v roku 1998 sme nasmerovali do Rajeckých Teplíc, miesta našich kúpeľných pobytov. Tu končí obdobie organizácie stretnutí Marikou Mruzkovou.

Nastáva obdobie veľkej organizátorky víkendových stretnutí Alicky Suhej. Veľkej preto, lebo to bola práve ona, ktorá objavila hotel Satelit v Piešťanoch, ktorý sa stal miestom našich víkendoviek neuveriteľných sedemnášťkrát. Hotel Satelit všetci prijali s nadšením. Vyhovoval svojou polohou v samotnom centre mesta s dobrou prístupnosťou. Pokusy o zmenu miesta víkendoviek boli pomerne neúspešné, a tak sme radšej ostali pri Piešťanoch. V lete 2019 v Hokovciach vznikol nápad, že by sme mohli obnoviť jesenné víkendové pobyty. Nebolo jednoduché nájsť termín ešte v septembri toho roku, aby sme využili „babie leto“. Nakoniec sa podarilo zabezpečiť pobyt v hoteli Alexandra v Liptovskom Jáne. Tak aj v tomto roku sa uskutočnili dve víkendové stretnutia. Za celú existenciu AP sa neuskutočnilo víkendové stretnutie len v roku 2007, pretože kolidovalo so zájazdom do Janských Lázní. Kvôli pandémie Covid-19

sa víkendové stretnutia neuskutočnili ani v posledných rokoch 2020 a 2021. Náhradou bol rekreačný pobyt v septembri 2021 v hoteli Slovakia v Trenčianskych Tepliciach, ktorý sme zaradili do týchto stretnutí, i keď bol až šesť dňový.

Na víkendové stretnutia obrnárov od roku 2002 prispieva Asociácia polio každému členovi na úhradu účastníckych poplatkov z príjmov získaných z asignačnej dane. Zo začiatku sa organizovali na vlastné náklady účastníkov.

Za obdobie tridsiatich rokov sa uskutočnilo celkom 27 víkendových stretnutí

- Dolný Kubín, hotel Park 2×: 1996, 1997
- Liptovský Ján, Relax hotel Avena 1×: 2011
- Liptovský Ján, hotel Alexandra 1 x: 2019
- Piešťany, hotel Máj 1×: 1996
- Piešťany: hotel Satelit 17×: 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2009, 2010, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019
- Rajecké Teplice, hotel Veľká Fatra 1×: 1998
- Turčianske Teplice, hotel G 1×: 2006
- Trenčianske Teplice, hotel Jalta, Slovakia 3×: 1997, 2008, 2021

Atmosféru týchto pobytov tak, ako ju popisali samotní účastníci, vám priblížime v nasledujúcich krátených príspevkoch. Sú tu zahrnuté opäť miesta, kde sa pobyty uskutočnili.

HOTEL PARK, DOLNÝ KUBÍN

Nezabudnuteľné chvíle.

Si postihnutý poliomyelitídou a máš pocit, že si sám? Príď medzi nás! Nezapadni, že nikdy nie si sám, aj keď nemáš svoju pokrvnú rodinu, máš tu nás, my sme tvoja rodina, preto neváhaj a príď, čakáme ťa! Kladiš si otázku: „Kto ma čaká?“ Je tu Asociácia polio v Slovenskej republike so sídlom v Trenčíne. V dňoch 31. 5. – 2. 6. 1996 bola to práve Rada Asociácie polio, ktorá zorganizovala prvé víkendové stretnutie v prekrásnom meste na Orave a ešte krajšom, nadštandardnom hoteli Park, úplne bezbariérovom, v meste Dolný Kubín. Cieľom víkendového stretnutia bolo vzájomné spoznanie sa, prediskutovanie najaktuálnejších problémov, výmena skúseností, plány do budúcnosti a čiastočná rehabilitácia. Tohto stretnutia som sa zúčastnila aj ja, i keď som mala rôzne obavy, ako snáď každý, keď ide niekde po prvý raz. Trvalo to však len do chvíle, kým som prekročila, ako sa hovorí, prah budovy. Vo

vestibule ku mne pristúpila milá pani, privítala ma a cítila som sa úplne ináč. Kto bola tá milá pani? Bola to tajomníčka Mgr. Mária Mruzková, neskoršie ako sme ju všetci nazývali Marika alebo usilovná včielka Mája. Prečo píšem, že sme tvorili jednu veľkú rodinu? Myslím, že tento pocit som nemala len ja, ale všetci zúčastnení. Hneď prvý večer pri zoznamovaní sa bolo povedané, že si budeme navzájom všetci tykať, bez ohľadu na vek. Však tykanie je dôverná záležitosť a zbližuje ľudí a tým, že sme si všetci tykali, zbližili sme sa. Tento fakt si veľmi cením a vážim.

Počasie sme mali ako na objednávku, a tak väčšina účastníkov stretnutia trávila chvíle v bazéne priamo v hoteli, iní sa opekali na slniečku na terase pri bazéne. Našli sa záujemcovia aj o saunu, solárium, masáže a cvičenie. Pri vychádzke po okolí sme navštívili nášho člena Milana Zápotočného, ktorý sa venuje predaju a servisu zdravotníckej techniky. Po večeri nám chvíle spríjemnili mladí oravskí umelci a pripomenuli nám ich kultúru peknými orav-

skými ľudovými piesňami. Samozrejme, ku slovu sa dostal aj predseda Dr. Jozef Tlamka, ktorý nás oboznámil s plánmi AP a zodpovedal na konkrétne problémy poliomyelitikov. Pri tej príležitosti nám bolo odovzdané i prvé číslo Informátora AP.

Staré príslovie hovorí: „Všetko má svoj začiatok, ale všetko aj svoj koniec.“ V nedeľu, čím viac sa blížil čas odchodu, bolo mi smutno na duši. Utešovala som sama seba: „Však sa opäť stretneme.“ Našla som nových priateľov, stretla som sa so starými priateľmi ešte z čias, kedy sme na liečenie chodievali do Janských Lázní a keď ty prídeš medzi nás, budeš mať ten istý pocit a bude ti s nami dobre.

Viera Havlíková, Brezno

HOTEL MÁJ, PIEŠTANY

V novembri 1996 sa uskutočnilo víkendové stretnutie členov AP v Piešťanoch v hoteli Máj. Nový, moderný, bezbariérový hotel s priestrannými izbami prispôbenými aj pre vozičkárov. Najpríťažlivejší bol bazén, tiež vhodný pre vozičkárov. Do sýtosti sme si zaplávali a využili aj možnosť masáží. Pozvaní boli aj naši partneri z Čiech. Boli nadšení našou pohostinnosťou, naším programom a dobrou náladou. Počasie nám prialo, bolo chladno, ale krásne. Jojka Slezáková vybavila pre záujemcov okružnú cestu autobusom, a tak sme mali možnosť oboznámiť sa a vidieť krásy Piešťan. Príjemným zážitkom bola prechádzka kúpeľným ostrovom a pešou zónou v spoločnosti našich hostí z Čiech, manželov Příbylových. V rámci členskej schôdze a priateľského posedenia sa pani doktorka Příbylová poďakovala dojímavým prejavom v mene českej AP. Rozlúčkou víkendového stretnutia bol tanečný večierok s bohatou tombolou.

Ako vždy, atmosféra a organizácia vďaka našej tajomníčke Marike Mruzkovej bola vynikajúca. Veľmi radi si toto stretnutie opäť zopakujeme.

Zuzana Lichtensteinová, Turčianske Teplice

HOTEL VEĽKÁ FATRA, RAJECKÉ TEPLICE

Víkendové stretnutie v máji 1998 sa uskutočnilo v prekrásnom prostredí kúpeľného mestečka v hoteli Veľká Fatra. Zúčastnilo sa ho 41 členov, v sobotu sa prišli pozrieť ďalší desiat. Vzhľadom na minuloročné stretnutia s veľkým počtom účastníkov to bolo pre organizátorov malé sklamanie. Ale na radosti zo stretnutia zúčastnených to neubralo. Stretnutie navštívil aj predseda SZTP „náš“ obrnár Ing. Jaroslav Bobek a opäť „naši už známi priatelia“ z českej AP, manželia Příbylovi.

Zuzana Lichtensteinová, Turčianske Teplice

HOTEL SATELIT, PIEŠŤANY

Ubehol rok a znovu sme sa zišli v hojnom počte na jarnom víkendovom stretnutí v roku 1999. Tentokrát v bezbariérovom hoteli Satelit v centre Piešťan. Ubytovanie bolo na úrovni, personál nám všemožne vychádzal v ústrety, strava bola výborná a naši vodičkári sa tiež dostali, kde chceli. Na pešiu zónu a do veľkej tržnice sme mali len na skok. Počasie nám tiež prialo, jarné slniečko už pekne hrialo, a tak sme sa spoločne vybrali aj na prechádzku cez sklený most na Kúpeľný ostrov. Boli sme nadšení rozkvitnutým parkom, sviežou jarnou zeleňou a kvetmi. Bola to pastva pre oči najmä pre účastníkov zo stredného a východného Slovenska, kde sa príroda iba začínala prebúdať.

V sobotu sme mali členskú schôdzu – informácie o aktivitách v minulom roku a plánované podujatia na tento rok. Hlavnou akciou bude sociálno-rehabilitačný pobyt v Chemesse na Zemplínskej šírave, na ktorý sa už teraz tešíme. V sobotu večer bol obvyklý zábavný večierok, tentokrát maškarný bál polio. Nechýbala ani bohatá tombola, do ktorej prispela väčšina prítomných. Pred polnocou sa vyhodnotili najoriginálnejšie masky. Prvú cenu získal Fero Kán, ktorý pohotovo využil prístupné materiály, aby sa z neho stal veľký Nero. Druhú cenu dostal Rudko Suchý za svojho kuchára s veľkou vareškou. Obaja ocenení dostali torty, na konzumácii ktorých sme sa všetci podieľali. Obdivuhodný tanec Carmen nám predviedla Alenka Chudá. Skvelý bol Dušan Šebian ako dôstojný Arab a samozrejme malá Radka ako ináč – baletka.

Ani sme sa nenazdali a bola tu nedeľa. Ešte posledné stretnutia, rozhovory, obed a rozchádzali sme sa do svojich domovov s pekným pocitom na duši, že sme jedna veľká rodina. Tešíme sa na ďalšie stretnutia.

Zuzana Lichtensteinová, Turčianske Teplice

Víkendového stretnutia v Piešťanoch v máji 2000 sa zúčastnilo 96 členov a navštívila ho aj pani primárka MUDr. Gazdíkova, ktorá nám poskytla konzultácie pri riešení problémov súvisiacich s prehodnotením zdravotného sta-

vu. Ocenili sme, že bola veľmi ochotná v rámci svojho voľného času venovať sa každému, kto potreboval jej pomoc. Samozrejme, že nechýbala ani diskotéka s našim Jožkom a Ďurom. Bez nej by sme si naše stretnutia už nevedeli ani predstaviť. Darmo je, terapia tancom sa nedá nahradiť ničím iným.

Alica Suchá, Bratislava

Po roku sme sa znova stretli v máji 2010 v hoteli Satelit v Piešťanoch. Viac-menej stabilná zostava, stabilný program, ba i stabilné počasie. Naše stretnutie bolo obohatené účasťou troch zástupcov Asociácie polio ČR – členov výboru Emila Chadimu a MUDr. Marty Langmeierovej, CSc., ako aj Marie Dobrovolnej. Pán Chadima nás pozdravil v mene českého výboru AP a jeho predsedu Ing. Jindřicha Beneša a pani doktorka potom neostala nič dlžná svojej povesti a spôsobom sebe vlastným, šarmantne a pútavo sa s nami podelila o aktuality v oblasti medicínskej starostlivosti o poliomyelitikov nielen v ČR, o rizikách a ohrozeniach súvisiacich s našou primárnou diagnózou i s jej mladším bratom, postpoliomyelitickým syndrómom.

Štefan Grajčár, Bratislava

Víkendový pobyt členov AP v hoteli Satelit v Piešťanoch v máji 2012 sa uskutočnil pri príležitosti 20. výročia založenia Asociácie polio v SR. Uskutočnil sa na známom mieste a za zmienku stojí, že to bolo po jubilejný, desiaty raz na tomto mieste.

Na slávnostnej členskej schôdzi sa v úvode účastníkom prihovorili a k nášmu výročiu zblahoželi hostia: Ing. Monika Vrábľová, predsedníčka SZTP, prof. MUDr. Ľubomír Lisý, DrSc., Tarjányiné Molnár Zsuzsa a Károly Felegyi z Maďarsko. Pán Emil Chadima predsedovi AP v SR spolu s blahoželaním a pozdravom od českej Asociácie polio odovzdal dar – dnes už historickú

fotografiu Kolonády v Janských Lázních z obdobia 70. rokov minulého storočia. Fyzicky prítomní byť nemohli, ale ospravedlnili sa a rokovanie pozdravili aspoň na diaľku: Jozef Tlamka, prvý predseda AP v SR, MUDr. Emília Gazdíkova, Viliam Franko, predseda sesterskej RŠO SZTP vozičkárov a ŽZP, Ing. Jindřich Beneš, predseda a RNDr. Vladimír Vondřejš, podpredseda Asociácie polio v Českej republike.

Príhovor „Dvadsať rokov Asociácie polio v SR – dvadsať rokov aktivít v prospech občanov postihnutých detskou obrnou a jej neskoršími následkami“ predniesol jej súčasný predseda, PhDr. Štefan Grajcár. Spomenul historickú minulosť AP v SR, nezabudol ani na dominantné aktivity AP. Pripomenul tiež najdôležitejšie aktivity s výzvou do najbližších rokov činnosti Asociácie polio v SR. V priamej nadväznosti na prezentovaný príspevok predseda AP v SR následne odovzdal poďakovanie, ďakovný list pani Ing. Alici Suchej „za dlhoročnú aktívnu činnosť v Rade Asociácie polio v SR, najmä za viac ako dvadásaťročné pôsobenie v pozícii predsedníčky Rady AP a za neutíchajúce úsilie robiť niečo v prospech občanov postihnutých detskou obrnou a jej neskoršími následkami“ a poďakovanie, ďakovný list pani Mgr. Marike Mruzkovej „za dlhoročnú aktívnu činnosť v Rade Asociácie polio v SR a za neutíchajúce úsilie robiť niečo v prospech občanov postihnutých detskou obrnou a jej neskoršími následkami, ako aj za významné aktivity podnecujúce spoluprácu s Asociáciou polio v Českej republike“. Stretnutie pokračovalo bohatou prezentáciou Mariky Mruzkovej s podrobným prehľadom aktivít za obdobie dvadsiatich rokov existencie Asociácie: prehliadka víkendových pobytov, sociálno-rehabilitačných kurzov, zájazdov, školení a ďalších aktivít, doplnená bohatou fotodokumentáciou dala možnosť pripomenúť si jednotlivé mílniky našej činnosti za uplynulé roky, pospomínať na staré dobré časy, ale aj na tých, ktorí už nie sú medzi nami. Bolo to skvelé predstavenie, deň sme ani nemohli lepšie zakončiť.

Štefan Grajcár, Bratislava

Víkendový pobyt v hoteli Satelit v roku 2014 bol aj s maďarskými obrnármi. Keď pán predseda avizoval ich účasť, hneď som uvažovala, či to budú tí istí, ktorí boli predvlani na Festivale v Janských Lázních. A boli to oni – manželka Oľga a Tamás Kertészovi, manželka Klára a Jan Schweitzerovi, Erzsébet Nagyová a náš všetkým známy tlmočník Károlyi Felegyi. Čo bolo dôvodom ich návštevy?

V Maďarsku sa vyčlenila z celoštátnej organizácie telesne postihnutých MEOSZ, predtým sekcie polio, a založili Maďarskú polio Nadáciu – Magyar polio alapítvány. Radi by nadviazali kontakty s EPU, ale nemajú financie na vysoké členské. Navrhujú spojenie v rámci Višegrádskej štvorky a v jej za-

stúpení účasť v EPU. V Maďarsku je odhadom 3 500 obrnárov, z toho je desať percent organizovaných v sekcii polio. V súčasnosti nadväzujú kontakty s členmi, aktivizujú sa. Cieľom je byť spolu a bojovať za svoje práva.

Mária Mruzková, Ostrava

HOTEL G, TURČIANSKE TEPLICE

Rok 2006, víkendové stretnutie uprostred Slovenska v Turčianskych Tepliciach, aby to mali rovnako ďaleko tí zo západu ako aj tí z východu.

Správa o víkendovom stretnutí v Turčianskych Tepliciach bola pre mňa veľkým prekvapením. Stretnutie prvýkrát v mojom rodisku bolo potešujúce. Na víkendové stretnutia sa už tešíme niekoľko rokov. Do popredia spomienok nám vstupuje jeho podoba v hoteli Satelit v Piešťanoch. Známa trasa, známe spoje, známe uličky, obľúbené zákutia a hlavne radosť zo stretnutia s priateľmi.

Tento rok nové miesto, tiež kúpeľné mesto, aj pekný kút Slovenska, ale pre mnohých z nás podfarbený neznámou. Ako ďaleko je hotel od autobusovej a železničnej stanice, fungujú v meste taxíky, prídeš ma čakať, tých schodov je tam veľa? To boli otázky, ktoré ku mne prúdili éterom, alebo poštou, pretože moje rodné mesto nám malo poskytnúť atmosféru tohtoročného víkendového stretnutia. Očakávali sme ju príjemnú a dovoľm si tvrdiť, že nesklamala. V duchu vzájomnej pomoci a skutočnej radosti zo stretnutia sa niesol celý víkend.

Zuzana Lichtensteinová, Turčianske Teplice

RELAX HOTEL AVENA, LIPTOVSKÝ JÁN

Miestom, ktoré sme si vybrali pre našu tohtoročnú víkendovku začiatkom mája 2011, bol Relax hotel Avena v Jánskej doline, len na skok od Liptovského Mikuláša. Schádzali sme sa zo všetkých kútov Slovenska. Na večernej schôdzi sme bilancovali činnosť za predchádzajúc rok, diskutovali o najaktuálnejších problémoch. Už klasikou našich diskusií je náš spoločný a najpálčivejší problém – dostupnosť, či skôr nedostupnosť kúpeľnej starostlivosti pre našu diagnózu „poliomyelitída a sekundárny postpoliomyelitický syndróm“ a vážne dôsledky, ktoré z toho vyplývajú pre náš zdravotný stav.

Sobotu sme venovali prechádzkam po okolí. Mnohí využili služby zariadenia a išli si zaplávať, absolvovali rekondično-rehabilitačné procedúry. Večer sme zasvätili zábave pri hudbe a tanci, družnej debate o všetkom možnom i nemožnom. Rozchádzali sme sa krátko po polnoci s pocitom, že nám opäť bolo spolu celkom dobre. Bolo to vydarené stretnutie a už teraz rozmýšľame nad tým, kam pôjdeme najbližšie.

Štefan Grajčár, Bratislava

HOTEL SLOVAKIA, TREŇČIANSKE TEPLICE

Môj dojem a pocit z Trenčianskych Teplíc bol skvelý. Bývali sme v krásnom hoteli Slovakia, ktorý sa nachádza v centre kúpeľov a bol prepojený s kúpeľným domom Krym. Mali sme šťastie aj na počasie, všade okolo a blízko sme mohli vonku posediť pri kávičke, dať si pivo, čokoľvek. Hneď oproti hotelu hrala už v podvečer hudba a večer si návštevníci mohli aj zatancovať. V hoteli bol aj príjemný bazén a wellness vyhradené len pre nás od štvrtej hodiny. Veľmi milý a empatický bol pán plavčík, ktorý nám pomáhal ako mohol pri vstupe a výstupe z vody. Miško Bednár, ktorý dobre pozná tieto kúpele, pre nás vybavil vstup do úžasného vonkajšieho bazénu v Kryme zvonku cez bránku, ktorou nás pustil pán plavčík, aby sme mohli obísť schody a brodítko. Vyzdvihnúť musím aj neskutočne milý a ústretový personál, hlavne v krásnej jedálni. Keďže boli všetky jedlá ako raňajky, obedy aj večere formou švédskych stolov, personál nám veľmi ochotne a s úsmevom všetko, čo sme si vybrali, doniesol na stôl.

Chceli sme sa aj niekde večer stretnúť a v hoteli nebola ešte dokončená kongresová hala, tak nášmu predsedovi Milankovi vedenie hotela ponúklo priestrannú kaviareň s obsluhou vo vedľajšom Kryme, kde sme mali takú neformálnu schôdzu. O dva dni sme sa tam opäť stretli pri našom gitarovom večernom posedení, kde nám hrali a spievali do nálady Ondřík s Jankom. O mne je známe, že rada spievam a sme po tých rokoch už celkom zohratý tím.

Nesklamala nás ani Aninka Hmiráková, ktorá sa nemohla zúčastniť pobytu, ale prišla nás navštíviť na pár hodín a prišiel aj náš dobrý kamarát Janko Bezečný, keďže býva neďaleko. Veľmi ma potešila skutočnosť, že sa nás na

tomto pobyte stretlo podstatne viac členov a že som sa s niektorými stretla po dlhšej dobe, ako s Milkou Staňákovou, Monikou Klukáňovou a pod. Avšak prvenstvo by som udelila Alenke Chudej a Helenke Kučeriakovej, ktoré som nevidela snáď dvadsať rokov. Rada som sa zoznámila aj s našimi novými členkami, s Aničkou Lučkaničovou, ktorú som si pamätala ešte z ústavu v Humennom, Rózkou Caňovou, Renátkou Ksillovou, ktorú poznám už dlhšie.

Tento pobyt bol dôstojnou bodkou ukončenia našich tohtoročných pobytov, patrí vám, milá Alicka a Milanko, naše veľké poďakovanie so želaním, aby sme v zdraví a pohode prežili zimu a tešili sa na stretnutia v budúcom roku.

Anna Porembová, Prešov

Tento šesťdňový pobyt bol náhradou za pôvodne plánované víkendové stretnutie v Piešťanoch a zrušený pobyt kvôli bariérovosti v hoteli Magnólia. Trenčianske Teplice boli skvelým riešením.

V Sklených Tepliciach sa v rámci sociálno-rehabilitačných kurzov polio v rokoch 1994 a 1995 uskutočnili dva semináre na tému: **Diagnostika a rehabilitácia postpoliomyelitického syndrómu**. Lektorkou bola primárka Slovenských liečebných kúpeľov z Rajeckých Teplíc MUDr. Emília Gazdíková. Pani primárka bola tou najpovolanejšou na Slovensku, ktorá nás s touto problematikou mohla oboznámiť. O našom postihnutí a jeho následkoch mala bohaté poznatky a skúsenosti, nakoľko pacienti po poliomyelitíde sa v Rajeckých Tepliciach liečili už od roku 1989.

Účastníci si s veľkým záujmom vypočuli skúsenosti z liečby obrnárův v Rajeckých Tepliciach a s pani primárkou konzultovali problémy, ktoré ich trápia. Obidvoch seminárov sa zúčastnili nielen obrnári prítomní na pobyte, ale prišli aj obrnári, ktorých táto problematika zaujímala a mali možnosť sa do Sklených Teplíc dopraviť.

Na seminár v roku 1995 bola pozvaná aj docentka MUDr. Miluše Havlová, CSc., z Prahy, ktorá sama tiež pacientka po poliomyelitíde, sa problematikou postpoliomyelitického syndrómu zaoberá dlhšiu dobu a má v Čechách konkrétne skúsenosti, zo zdravotných dôvodov sa však nezúčastnila.

Seminár o súčasnom stave ľudí po poliomyelitíde popísala členka Rady AP Ing. Jozefína Slezáková.

Uskutočnil sa 18. októbra 1997 v hoteli Jalta v Trenčianskych Tepliciach. Bol súčasťou celoslovenského jesenného víkendového stretnutia členov AP v SR. Lektormi seminára boli:

- profesor, MUDr. Ľubomír Lisý, Dr.Sc., prednosta Neurologickej kliniky Inštitútu pre ďalšie vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov Bratislava-Ružinov;
- MUDr. Emília Gazdíková, primárka Slovenských liečebných kúpeľov Trenčianske Teplice;
- MUDr. Daniela Babincová, primárka Hematologického oddelenia NSP Bratislava-Ružinov.

Pilierom seminára bola prednáška pána profesora Lisého. Napriek jeho vysokej odbornej úrovni a profesionalite nám zrozumiteľnou formou dokumentoval, akými ďalšími procesmi a degeneratívnymi zmenami organizmus obrnára prechádza. Upozornil na skutočnosť, že donedávna sa následky po poliomyelitíde považovali za stav ustálený. V súčasnosti sa už objavujú v zahraničí odborné články, ktoré hovoria o neskorších následkoch poliomyelitídy, t. j. postpoliomyelitickom syndróme (PPS).

SKLENÉ TEPLICE 1995

TRENČIANSKE TEPLICE 1997

O príznakoch PPS sedemdesiatdeväť účastníkom seminára nebolo treba veľa hovoriť. Väčšina to veľmi dobre pozná: zvýšená únavnosť, bolesti kĺbov a svalov, zhoršenie pohybovej schopnosti, poruchy spánku, krčie svalstva atď. Ťažšie je však nájsť pomoc a pochopenie u našich lekárov.

V tomto duchu sa niesla i diskusia po prednáške profesora Lisého. Na Slovensku vo všeobecnosti sa nie veľmi dbalo o poliomyelitídu a je zarážajúce, že ani odborní lekári často nevedia, čo polio prináša. Lekári nevidia naše špecifické problémy a až príliš často si naše postihnutie zamieňajú s detskou mozgovou obrnou (DMO). S pribúdajúcim vekom a zhoršovaním zdravotného stavu sa ocitáme na vedľajšej koľaji. Napriek vitalite potrebujeme raz za čas lekára. Lekára, ktorý na nás bude hľadiť ako na pacienta po polio, prípadne potencionálneho pacienta s PPS a nie ako na pacienta s bežnou neurologickou diagnózou.

Profesorovi Lisému bola adresovaná prosba členov AP v SR, aby v rámci svojej profesionality vplýval v tomto duchu na neurológov. Pán profesor pomoc prisľúbil.

Seminár s profesorom Lisým

Rekondičný pobyt v auguste 2011 v hoteli Máj v Piešťanoch bol obohatený seminárom so známym neurológom profesorom Lisým. Meno prof. MUDr. Ľubomíra Lisého, CSc., významného slovenského a aj za hranicami uznávaného neurológa, nie je členom našej Asociácie polio neznáme. Pred niekoľkými rokmi bol našim hosťom na seminári v rámci víkendového stretnutia v Trenčianskych Tepliciach.

Prof. Lisý tentoraz opäť prijal naše pozvanie a prišiel nám povedať niečo o tom, čo nás všetkých bytostne zaujíma – ako je to s našou diagnózou, ako máme vnímať súvisiace progredujúce zmeny, najmä rozvíjajúci sa alebo už aj rozvinutý postpoliomyelitický syndróm, aké sú nové poznatky o možnostiach, keď už nie zlepšenia, tak aspoň udržania aktuálneho zdravotného stavu.

Pán profesor na otázky našich členov odpovedal aj v Informátore. Otázky spracovala členka Rady AP, MUDr. Zuzka Baranová, PhD.

Áno, Informátor je náš časopis, naša kolektívna pamäť! Asociácia polio ho považuje za svoj najdôležitejší nástroj komunikácie s členskou základňou. A my, jeho zostavovatelia a často aj tvorcovia, ho považujeme za našu spoločnú, kolektívnu pamäť. Neviete si spomenúť, kedy, čo, kde to bolo, ako to bolo? Stačí vyhľadať číslo z príslušného roka, určite to tam niekde musí byť!

Prvé číslo Informátora vyšlo v máji roku 1996. Malo formát A5, rozsah šesťnásť strán s devätnástimi stranami príloh týkajúcich sa aktuálnych zákonov pre ľudí s telesným postihnutím. Vytvorená koncepcia mala rubriky: Minulosť, prítomnosť, budúcnosť; Zákony, ktoré nás zaujímajú; Aktivity; Rady AP; Vaše listy a Spoločenská kronika.

Cieľom bolo vydávať dve čísla za rok. Stalo sa tak v danom roku. V rokoch 1997 a 1998 vyšli rozsiahle dvojčísla s právnymi prílohami. V roku 1999 vyšlo jedno, júlové číslo a od roku 2000 vychádza časopis pravidelne dvakrát do roka ako aprílové a novembrové číslo. Za toto obdobie ešte v rokoch 2005 a 2009 vyšlo len aprílové číslo. Výnimočný bol rok 2020, ktorý nám nečakane priniesol celosvetovú pandémiu Covid-19. Aprílové číslo Informátora sme vydali prvý raz, a dúfame, že aj posledný, len v elektronickej podobe. Dôvodom bola snaha minimalizovať kontakt s vonkajším prostredím, teda nemusieť ísť do tlačiarne pre hotové výťažky, nemusieť ísť ani s Informátormi v obáľkach na poštu.

Sumarizácia vydaných Informátorov za tridsaťročné obdobie

	Počet	Rozsah strán	Rozsah príloh
Jednotlivé čísla	44	1 194	52
Dvojčísla	2	58	25
Spolu	46	1 252	77

Prvé tri roky spracovávala Informátory tajomníčka AP v SR vtedy ešte so sídlom v Trenčíne, Mgr. Mária Mruzková. Grafické spracovanie a fotokópie príloh zabezpečoval MC TVAR, tlač T-express. Od č. 1/1999 až podnes je zostavovateľkou Ing. Alica Suchá. Aj grafika a tlač sa presúva do Bratislavy: grafická úprava Sofi-Senková a tlač Kartprint.

Svoju redaktorskú činnosť zhodnotila Alica Suchá takto: *Informátor AP v SR som začala zostavovať a zabezpečovať tlač od nástupu do funkcie predsedníčky, túto činnosť vykonávam dodnes. V našom časopise sa snažíme podávať členom informácie zo života SZTP, informácie o zasadnutiach Republikovej rady, zo zjazdu SZTP a pod. Následne, keď sme sa stali členmi EPU, aj zo života organizácií v rámci Európy. Tu musím vyzdvihnúť aktivitu Štefana Grajcára, ktorý svojimi článkami pozdvihol úroveň časopisu, rozširoval poznatky zo zahraničia, ale aj z diania na Slovensku. Určitou mierou prispievali aj niektorí členovia svojimi článkami, ktoré boli a sú vysoko kvalitné a niekedy až dojemné. Pravidelne uverejňujeme jubilentov v nasledujúcom roku, aby sme si pripomenuli ich životné jubileá. Časopis je otvorený pre každého člena.*

Miloš Stilhammer nám v roku 1996 napísal: *Milá redakčná rada, určite nie som sám, ktorý vám chce poďakovať za taký zásluhný čin, že ste sa podujali vydávať časopis. Naš časopis! Veľmi pozorne som si ho prečítal. Myslím, že je to to, čo potrebujeme, aby sme sa aspoň takto trošičku spoznali, poštážovali sa na svoje problémy, poradili sa so skúsenejšími, podelili sa so svojimi dojmami a zážitkami. Ale to by chcelo asi viac písaniachtivých členov AP.*

K tomu pridávame krátky úryvok z listu Rozálie Bednárovej z roku 2003: *Tak rada by som vás všetkých videla, porozprávala sa s vami, ale nemôžem. Môj zdravotný stav mi to nedovolí – myslím cestu do Piešťan alebo na Šíravu... Som ale veľmi rada, že na mňa nezabúdate a posielate mi časopis. Slniečko mi krásne svieti na balkón, snáď mi prispeje aj k zdraviu. Mám vás všetkých, všetkých rada a všetkých vás pozdravujem.*

Kto prispieval do Informátora?

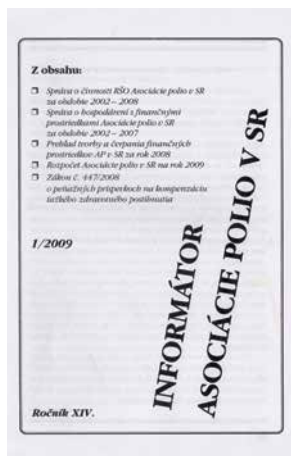
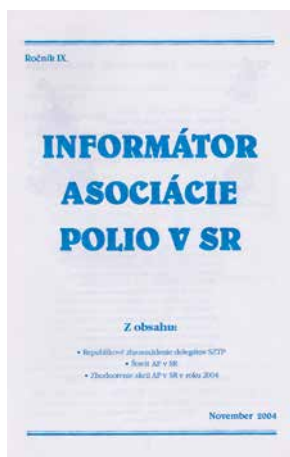
- Mgr. Zora Kmeťová, členka rady pre kontakty so zahraničím pravidelne informovala o spolupráci s českou AP, o účasti na ich akciách. Nadviazala kontakty s britskou organizáciou obrnárov, na základe čoho prekladala aktuálne články o živote s polio a PPS, prekladala aj články z nemčiny.
- Právne otázky do rubriky Zákony, ktoré nás zaujímajú, pripravovala do príloh Informátora podpredsedníčka Ing. Jozefína Slezáková.
- Člen rady pre informatiku Ing. Jozef Danek spracovával štatistiku členov AP na základe kompletne elektronicky spracovaného zoznamu členov AP. Prispieval aj článkami o bytí a nebytí a rôznymi úvahami zo života obrnárov.
- Nové poznatky o postpoliomyelitickom syndróme, o osteoporóze a jej dôsledkoch na polio a ďalšie témy spracovávala naša pani primárka MUDr. Emília Gazdíková.

- Z oblasti zdravotníctva pravidelne prispieva MUDr. Zuzana Baranová, PhD. Sú to odborné články o postpoliomyelitickom syndróme, jeho dôsledkoch, nových poznatkoch, diagnostike a liečbe. Pripravuje články o závažných a aktuálnych témach, napríklad o tom, ako sa koronavírus Covid-19 bezprostredne týka nás obrnárov.
- Do zdravotníckeho okienka prispieva svojimi radami aj MUDr. Daniela Babincová.
- Po dohode s českou AP sme publikovali odborné články o polio a PPS z ich Zpravodaja. Išlo najmä o príspevky doc. MUDr. Miluše Havlovej, CSc., a RNDr. Vladimíra Vondreja, CSc.
- Mária Mruzková po odsťahovaní do ČR sa stala aktívnou zahraničnou dopisovateľkou. Poskytovala informácie o živote a dianí v českej AP a o konkrétnych prebiehajúcich akciách. Samozrejme, je glosátorkou aj akcií slovenských obrnárov, na ktorých sa pravidelne zúčastňuje aj so svojim manželom.
- Od roku 2009 PhDr. Štefan Grajcár pravidelne prispieval do Informátora s rozborom zákonov, článkami o možnostiach spolupráce v oblasti zdravotníctva. Od roku 2013 podáva pravidelné informácie o dianí vo svete (EPU, EDF, Eurordis, WDU).
- Ing. Marcela Gašová sa pridala s informáciami a rozborami právnych a sociálnych vecí.
- Zostavovateľka Ing. Alica Suchá sa prezentuje svojimi milými, citlivými a dušu upokojujúcimi úvodníkmi. A zhodnotila aj skryté talenty medzi nami: *Myslím tým osoby, ktoré vedia uložiť na papier mozaiku svojich zážitkov, pocitov, rôzne príhody. Prvou takouto lastovičkou bol Miloš Stilhammer a hneď za ním Anka Porembová. Miloš ma prekvapil ako zaujímavo vie opísať svoje dovolenky na rôzne pútnické miesta. Keď čítate jeho články, máte pocit, že ste účastníkom tohto zájazdu. Anička zasa vie zhodnotiť a krásne opísať atmosféru našich stretnutí. Ďalšou dopisovateľkou sa stala Majka Mocková. Vie veľmi pútavo opísať rôzne udalosti, stretnutia. Veľkým prekvapením bola Helenka Dovhunová. Nakoniec vysvitlo, že jej spisovateľské schopnosti majú korene už v útlej mladosti.*

Môžeme vymenovať aj ďalších dopisovateľov, ktorí prispeli svojou troškou do obsahov Informátorov od jeho začiatkov: Elenku Baňasovú z Milpoša, Elenku Dodokovú z Trenčianskych Teplíc, Vierku Havlíkovú z Brezna, Jozefa Staněka z Komárna, Irenku Kováčovú zo Spišskej Novej Vsi, Ľudmilku Štujberovú z Veľkých Úľan, Danku Köböllovú z Rimavskej Soboty, Ferka Kána a Vojta Antošovského z Bratislavy a skoro pravidelnú prispievateľku Zuzku Lichtensteinovú z Turčianskych Teplíc.

Nakoniec záverečná výzva Štefana Grajcára: *Každý z nás, všetci žijeme svoje polioživoty, prežívame svoje poliopribehy, prečo sa o ne nepodeliť s ostatnými? Píšte, píšete, píšete! A nehovorte mi, že vy písať neviete! Ja som na váš príbeh veľmi zvedavý, zvedaví sme naň všetci, veľmi by sme preto privítali, keby ste napísali, čím žijete, ako žijete. Nemusia to byť siahodlhé state, potešia nás aj drobné postrehy z vášho života, z toho, čo sa deje okolo vás. Budete sa tak môcť stať súčasťou nášho života a my sa budeme môcť stať súčasťou vášho života. Je to obohacujúce, viem to a viete to aj vy, nie?*

Tešíme sa na vaše príspevky!

Informátor je od čísla 1 roku 2012 voľne dostupný aj na našej webovej stránke www.polio.sk/informator/.

KLUBY ASOCIÁCIE POLIO

- Trenčiansky
- Čadčiansky
- Bratislavský

Trenčín sa po založení Asociácie polio stal jej sídlom. Bola tu silná zostava obrnárov nielen z Trenčína, ale aj jeho blízkeho okolia smerujúceho cez Nové Mesto nad Váhom až po Starú Turú. Obrnári z tohto regiónu sa poznali navzájom, tak nebolo ťažké začať sa pravidelnejšie stretávať. 3. októbra 1994 v Trenčíne založili **Klub Asociácie polio regiónu Trenčín**. Mal osemnásť zakladajúcich členov. Schádzali sa tri roky dvakrát za mesiac. Tieto stretnutia organizovala aktívna Marika Mruzková využívajúc klubovne svojho zamestnávateľa. Ale nezostalo len pri klubových posedeniach, boli to aj spoločné večere so spomienkami na aktívnu minulosť, ale aj na akcie pripravované AP, ktorých sme sa zúčastňovali.

Veľmi zaujímavé bolo stretnutie v januári 1995 v hoteli Brezina. Prezentované bolo ako beseda členov Klubu AP regiónu Trenčín s členmi Rady AP v SR a ďalšími prizvanými členmi, ktorí sa chceli zapojiť do činnosti Asociácie polio. Preto sa hovorilo najmä o plánoch a námetoch na činnosť, ktorá priláka čo najviac obrnárov.

Jedno popoludnie sme sa zišli pri Váhu a absolvovali plavbu loďou aj s kapitánom, bol to príjemný zážitok. Naše stretnutia sme zakončili na stretnutí Klubu AP Trenčín v rekreačnom zariadení Betlehém v neďalekých Trenčianskych Stankovciach. Toto trojdňové stretnutie organizačne a čiastočne aj materiálne zabezpečil náš člen Rudko Margoč. To materiálne bolo vo forme prasiatka, ktoré nám venovalo družstvo. Strávili sme tri krásne dni aj s našimi deťmi pri dobrej hostine, nekonečných rozhovoroch, výbornej atmosfére s harmonikou, tancom a spevom. Výdavky na všetky akcie Klubu AP regiónu Trenčín si účastníci hradili sami.

26. mája 1995 založil **Klub Asociácie polio regiónu Čadca** vtedajší podpredseda Jaro Bobek, zakladajúcich členov bolo šesť. Nebolo ich veľa, tak mal aj veľmi krátku životnosť.

V roku 1996 nasledovalo dňa 17. januára v Bratislave založenie **Klubu Asociácie polio regiónu Bratislava**. Iniciovala ho Alica Suchá, klub mal štrnásť zakladajúcich členov. Klub je aktívny dodnes.

Bratislavský klub AP sa stretáva aspoň raz ročne. Zo začiatku to boli mikulášske stretnutia v decembri. Problémom však bolo vždy počasie, vzhľadom na naše obmedzené možnosti pohybu. Preto sa ďalšie stretnutia konali v lete ako Juniálesy bratislavského klubu AP.

Miloš Stilhammer zabezpečoval aktivity klubu v Bratislave v rekonštrukčno-rehabilitačnej telocvični OMD na Športovej ulici. Chlebíčky na stretnutia sme si pripravovali sami a o sladkosti ku káve sa postarali členky klubu. Jeho členovia sa tu pravidelne stretávali, aby si vymenili dojmy, pocvičili na skutočne výbornom zariadení alebo len tak si zahrali stolný tenis. Vyzýval aj ostatných „lenivcov“ z Bratislavy, aby prišli a zažili skutočne klubovú atmosféru.

17. júna 2014 sa dve desiatky členov bratislavského klubu AP zišlo na každoročnom stretnutí. Ako roky plynú, schádza sa nás čím ďalej tým menej, hlavne z dôvodov zhoršujúcej sa mobility. Toto stretnutie organizujeme hlavne pre tých, ktorí sa nemôžu už zúčastňovať našich akcií mimo Bratislavy, ale zaujíma ich dianie v asociácii. Stretnutie sme spestrili malým občerstvením, ktoré sme si pripravili sami. Ku káve prispeli niektoré členky sladkými dobrotami.

V predvianočnom období sme sa opäť vrátili k Mikulášskym besiedkam. Na stretnutie priniesol každý malý symbolický darček, ktorý losovaním zmenil svojho majiteľa. V posledných rokoch sú to stretnutia pri kačacine v reštaurácii Bivio v Bratislave – Rači. Samotnému stretnutiu dominujú tri veci – rozhovory, pečená kačka a zase rozhovory. Kačacie

stehno s lokšami a dusenou červenou kapustou chutilo. No a rozhovory v rôznych konšteláciách, tie zabrali oveľa viac času ako to, čo sme mali na tanieri. Kým jedlo potešilo telo a prázdny žalúdok, rozhovory potešili ducha, je fajn, že si stále máme čo povedať, že sa máme s čím podeliť s tými, s ktorými zdieľame svoje polio osudy.

ASOCIÁCIA POLIO V MÉDIÁCH

9.

Prvým médiom, ktoré sme využili na prezentáciu, bol Teletext STV. Hneď v roku založenia sme zverejnili informáciu o vzniku Asociácie polio v SR s odkazom, kam sa prihlásiť o členstvo. Informáciu o novozaloženej organizácii obrnárrov sme následne zverejnili v tlači, a to v Hlase ľudu a celoštátnom časopise pre zdravotne postihnutých – Elán.

V roku 1994 poskytla tajomníčka Mária Mruzková rozhovor pre Slovenský rozhlas. V relácii Dotyky v krátkosti zhrnula potrebu vzniku Asociácie polio pre postihnutých následkami po poliomyelitíde na Slovensku. Oboznámila s cieľmi a plánmi organizácie. Uviedla nadviazanie kontaktov s kúpeľmi Rajecké Teplice, s primárkou MUDr. Emíliou Gazdíkovej. Tieto kúpele sa stali po rozdelení Československa kúpeľmi pre liečbu obrnárrov. Na záver vyzvala obrnárrov, aby neváhali a prihlásili sa do AP v SR.

Naša členka Irenka Kováčová zo Spišskej Novej Vsi spracovala článok o AP v SR do týždenníka Spišské hlasy. Zverejnený bol 17. decembra 1996. Navrhla a vyzvala tým ostatných členov AP, aby niečo podobné uverejnili aj v iných okresoch s cieľom informovať o našej Asociácii a možnosti členstva obrnárov v nej.

Vo februári 2011 v denníku Pravda, ktorý každoročne poskytuje priestor organizáciám uchádzajúcim sa o 2%-ný podiel z daní, zverejnili základné informácie o našom občianskom združení.

V období rokov veľkej petičnej akcie poskytol niekoľko rozhovorov vtedajší predseda AP v SR Štefan Grajcár, či už to bolo v súvislosti s petíciou alebo to bolo o živote obrnárov.

- Rozhovor v relácii „K veci“ na Svetový deň boja proti detskej obrne odvysielaný podvečer dňa 24. októbra 2014 v Slovenskom rozhlase, v ktorom odznali informácie o detskej obrne, organizácii Asociácia polio v SR, ako aj o nedostatočnej dostupnosti adekvátnej kúpeľnej liečby a práve skončenej a na ministerstvo zdravotníctva SR odovzdanej petícii na podporu zmeny príslušnej legislatívy.

- Článok pre portál vozickar.sk s názvom „Štefan Grajcár: Ľudia s ťažkým zdravotným postihnutím si svoj osud nevybrali sami“ bol uverejnený v januári 2017. Autor článku Ján Szabó ho uvádza takto: *Redakčné stretnutie s jedným „čerstvým“ januárovým dôchodcom nesúviselo so žiadanou seniorskou témou. Štefan Grajcár (66) z Bratislavy zaujal našu pozornosť niečím úplne iným. Nadnesene povedané, niečím ojedinelým. Je totiž predsedom Asociácie polio v SR, ktorá združuje ľudí s jedným konkrétnym špecifickým onemocnením. To však už vlastne neexistuje, lebo...*

- Neskôr v tom istom roku (25. 10. 2017) článok Jána Szaba na portáli vozickar.sk „Veľké víťazstvo dosiahnuté malou zmenou zdravotnej starostlivosti“ o úspešnom ťažení za preradenie našej diagnózy do skupiny A v Indikačnom zozname pre kúpeľnú starostlivosť.

- Rozsiahly rozhovor Otakara Horáka so Štefanom Grajcárom pre Denník N vyšiel 7. 7. 2020 pod názvom „Ako polročný ochorel na detskú obrnu. Sme Bohom zabudnutá diagnóza, vraví Štefan Grajcár“ s podtitulom: *Lekári si ich pletú s detskou mozgovou obrnou, majú problém dostať sa k adekvátnej rehabilitácii a medicí sa o ich ochorení učia v takom rozsahu ako o lepre – ako o chorobe, ktorá bola v minulosti alebo je veľmi ďaleko. Pacienti s detskou obrnou však hovoria: Stále sme tu.* Otakar Horák konštatuje dôležité historické údaje: Každé leto sa vracala ako mor. Pred 65 rokmi ohlásili vakcínu na detskú obrnu, pripomenul 65. výročie predstavenia vakcíny, ktorú vyvinul americký lekár a virológ Jonas Salk a to, že

táto bola bezpečná, efektívna a účinná. Že vakcína je pripravená na použitie, bolo americkej i svetovej verejnosti oznámené 12. apríla 1955, teda na 10. výročie smrti amerického prezidenta Franklina D. Roosevelta.

Vo februári 2021 nás oslovila dramaturgička Rozhlasu a televízie Slovenska z relácie Cesta o možnosti nakrútenia relácie o detskej obrne na Slovensku a našej Asociácii polio.

Slovenská televízia uviedla publicistickú reláciu Cesta, ktorej témou boli tentoraz ľudia po detskej obrne, premiérovo v sobotu 27. marca 2021. Režisérkou relácie bola Mgr. Art. Katarína Krištúfková, pre ktorú podnetom na nakrútenie relácie bol rozhovor so Štefanom Grajčárom uverejneným v júli 2020 v Denníku N.

V relácii prezentovali svoje životy s detskou obrnou bývalý predseda Asociácie Štefan Grajčár a jej súčasný predseda Milan Dovhun. Priblížili aj poslanie a činnosť AP v SR. Po odbornej stránke ochorenie predstavila MUDr. Marta Špániková a o situácii v päťdesiatych rokoch a masovom očkovaní porozprávala priama účastníčka z tých čias MUDr. Nadežda Kamenická. Nemožno prehliadnuť paralelu epidémie detskej obrny s dnešnou situáciou, kedy tiež stojíme pred masovým očkovaním obyvateľstva proti vírusovému ochoreniu. O očkovaní proti Covidu-19 ľudí s detskou obrnou, ako aj všeobecne o očkovaní chronicky chorých a zdravotne znevýhodnených ľudí informoval MUDr. Miloš Jeseňák.

Veľmi emotívne boli archívne ukážky z oddelení plných detských postieľok s malými obrnármi, železné pľúca, ktoré pomáhali postihnutým obrnou dýchať, a zábery z očkovaní, kedy deti stáli v rade s lyžičkou a čakali na očkovací sirup. A pani doktorka si nepamätala, že by bol niekto prišiel a povedal: „Ja sa nedám očkovať“. Všetci prišli s veľkou radosťou, že majú lyžičku, aby ich zaočkovali. Zastavili vtedy očkovaním šírenie poliomyelitídy, ktoré bolo jedinečné tým, že bolo rýchle, krátke a absolvovali ho všetci. Keby sa toto podarilo dnes, tiež by sme sa dostali na inú rovinu s tým ochorením Covid-19.

MEDZINÁRODNÉ VZŤAHY A SPOLUPRÁCA S ORGANIZÁCIAMI V ZAHRANIČÍ

10.

Ak budeme hovoriť o medzinárodných vzťahoch a spolupráci, pôjde najmä o vzťahy medzi partnerskými organizáciami združujúcimi obrnárov – poliomyelitikov.

Na prvom mieste to budú kontakty s obrnármi z Českej republiky. K nim máme historické pojtko ešte z čias nášho detstva. Z čias, keď sme navštevovali kúpele v Janských Láznach alebo vo Veľkých Losinách. Tam sme sa vzájomne družili, my, slovenské a české deti. Pokračovalo to celý náš ďalší život od školského obdobia až po dospelosť v rámci spoločného štátu. Po rozdelení Československa sa kontakty podstatne zmenili. Prestali sme chodiť do českých kúpeľov (samozrejme, nie preto, že by sme nechceli, ale jednoducho sa to už nedalo), tak aj vzájomné kontakty sa popretŕhali. Potrebu naviazania týchto kontaktov s českými obrnármi sme neskôr získali cez naše asociácie polio.

Nasledovali prvé krôčiky nadväzovania kontaktov s maďarskými obrnármi, ktoré prerástli v pevnú spoluprácu. V roku 2016 sme nadviazali prvé kontakty so svojpomocnou skupinou obrnárov v Rakúsku a v minulom roku aj s Poľskou Asociáciou Polio+.

Súčasťou našich snáh bolo začleniť sa aj do širšieho spoločenstva obrnárov vstupom do Európskej únie polio (EPU) v roku 2012. Sme presvedčení o tom, že členstvo v EPU môže byť pre našu Asociáciu polio cennou skúsenosťou, ale môže byť tiež významnou oporou pri riešení našich domácich problémov.

SPOLUPRÁCA S ČESKOU ASOCIACÍ POLIO

Na začiatku tejto spolupráce stála Mgr. Zorka Kmeťová z Bratislavy. Zúčastňovala sa akcií organizovaných českou AP. Na seminároch o PPS aktívne tlmočila zahraničných lektorov. Prvý predseda AP v SR Dr. Jozef Tlamka sa ako hosť zúčastnil výborovej schôdze Asociace polio v Prahe, kde nadviazal prvé vzájomné kontakty.

14.–16. júna 1996 sa zástupkyne slovenskej AP Zuzana Lichtensteinová, Ing. Alena Chudá a Mgr. Mária Mruzková zúčastnili víkendového stretnutia spojeného s výborovou schôdzou českej AP na výjazdovom zasadnutí vo Veselí nad Moravou. Bolo to príjemné priateľské stretnutie a vzájomná výmena skúseností. Okrem členov výboru boli prítomní aj radoví členovia českej AP. Rozlúčkou bolo milé a veselé posedenie s tancom v „sklípku“ pri moravskej cimbalovej muzike.

10. 4. 1997 česká Asociace polio slávnostne otvárala brány nového stánku českých obrnárů – Centra Asociace polio v Prahe na Skalce. Tohto slávnostného okamžiku boli prítomné zástupkyne slovenských obrnárů na čele so Zorkou Kmeťovou. V novootvorených priestoroch mali možnosť stretnúť sa s významnými obrnármi českej AP ako doc. MUDr. Milušou Havlovou, CSc., spisovateľom Álou Wokounom – autorom trilógie o „sadtiske obrne“, zakladajúcimi členmi AP, vystavujúcimi výtvarníkmi a samozrejme všetkými aktívnymi funkcionármi. Na následnom spoločenskom večeri sa zúčastnila spolu v Alenkou Chudou, Oľgou Bařinkovou a Marikou Mruzkovou.

V dňoch 22. až 23. mája 1999 na pozvanie českej AP zavítala časť rady AP v SR na čele s predsedníčkou Alicou Suchou do Janských Lázní. Hlavným cieľom bola účasť na zasadnutí výboru českej AP. MUDr. Michalič nám urobili exkurziu po „Lázeňáku“ a Grande a v stručnosti oboznámil aj s postpoliosyndrómom a jeho účinkami. Prezreli sme si novú balneoterapiu, telocvičňu, cvičebňu, elektroliečbu. Všetko bolo nádherne vybavené oproti tomu, keď sme tam chodili na liečenie. Milé boli najmä stretnutia s dávnymi priateľmi, s ktorými sme v minulosti a v mladosti strávili dlhé, ale vôbec nie nudné týždne v „Jánkach“. Večer s neodmysliteľnou harmonikou Karla Novotného sme prežili v Bellevue. Tu prebiehali rozhovory a rôzne návrhy na spoluprácu v budúcnosti.

Na pozvanie českej AP sa v dňoch 24.–27. septembra 2010 predseda Štefan Grajcár a Anička Hmiráková zúčastnili na Festivale OOO, ktorý naši českí priatelia každoročne organizujú v Janských Lázních. V rámci festivalu sa uskutočnilo slávnostné odhalenie kameňa s Poliovirom pri príležitosti 50. výročia eradikácie poliomyelitídy v Československu so spomienkou na všetkých postihnutých obrnou a na tých, ktorí im v ich ťažkom

údele obetavo pomáhali. Autorom je člen AP, obrnár doc. RNDr. Vladimír Vondrejs, DrSc. Bol to svojim spôsobom zvláštny zážitok, uvedomili sme si pritom nielen to, že detská obrna je už v týchto zemepisných šírkach dávnou minulosťou, ale že to poďakovanie všetkým, ktorí „obrnárom v ich ťažkom údele pomáhali“, je aj za nás obrnárov zo Slovenska, ktorí máme Janské Lázně zapísané hlboko vo svojej pamäti.

V roku 2012 sa zástupcovia českej Asociácie polio zúčastnili víkendového stretnutia v Piešťanoch, ktoré bolo venované 20. výročiu našej Asociácie. Podpredseda výboru AP odovzdal pozdravy od predsedu Ing. Jindřicha Beneša a od českých obrnárov, ktorý radi spomínajú na tých slovenských.

Novodobé nadviazanie kontaktov medzi českou a slovenskou AP nastalo na víkendovom stretnutí v máji 2017 v Piešťanoch. Česká Asociácia polio zastúpená PhDr. Marcelou Stránskou, predsedníčkou, Ing. Miroslavom Novosadom, CSc., zástupcom v medzinárodných vzťahoch, a Mgr. Máriou Mruzkovou a Asociácia polio v SR zastúpená PhDr. Štefanom Grajčárom, predsedom, dvomi podpredsedníčkami Rady AP v SR, Ing. Alicou Suchou a Ing. Marcelou Gašovou a MUDr. Zuzanou Baranovou, PhD., aktívnou účastníčkou európskych zasadnutí, sa stretli 6. mája s cieľom vytýčenia spoločných úloh spolupráce, možnosti existencie a fungovania v rámci EPU a načrtnutia spoločných projektov.

Završením spoločných príprav spolupráce bolo podpísanie Memoranda o spolupráci. Toto bolo oficiálne a slávnostne podpísané

PhDr. Marcelou Stránskou a PhDr. Štefanom Grajcárom na 20. ročníku Festivalu OOO v Janských Lázních v septembri 2018. Prebehlo tu aj neformálne stretnutie obidvoch predsedov a ďalších zástupcov za českú AP Márie Mruzkovéj a Emila Chadimu, za maďarských obrnárov Kati Szilvási a Karola Felegyiho s MUDr. Kateřinou Fabiánovou, Ph.D., zo Štátného zdravotného ústavu Praha. Diskutovali sme o lepšej a intenzívnejšej vzájomnej spolupráci v rámci nášho stredoeurópskeho priestoru, ale aj na pôde Európskej únie polio. Pani doktorka Fabiánová nás vzápätí pozvala na 24. októbra 2018 do Prahy na konferenciu o polio. Tej sa zúčastnil predseda AP v SR Štefan Grajcár.

Jednodňovej odbornej konferencie na témy: „Postpoliomyelitický syndrom. Prenosná detská obrna. Zkušenosti obrnářů.“ sa v Štátnom zdravotnom ústave Praha okrem odbornej verejnosti zúčastnil značný počet členov českej Asociace polio. V prednáške „Kvalita života obrnárov na Slovensku – úvodná sonda“ PhDr. Štefan Grajcár oboznámil prítomných s prieskumom, ktorý sa používa na meranie kvality života súvisiacim so zdravím. Zdôraznil potrebu diagnostiky a cielenej liečby postpoliomyelitického syndrómu s dôrazom na rehabilitáciu. Asociace polio vydala z konferencie zborník prednášok určený nielen členskej základni, ale aj dostupným odborným lekárom zaoberajúcim sa PPS.

Prejavom úzkych vzťahov s obrnármi v Českej republike a Slovenskej republike je vzájomná účasť na podujatiach. Či už našich členov na Festivaloch OOO v Janských Lázních, alebo naopak, účasť zástupcov českej AP na našich podujatiach. Tu je potrebné vyzdvihnúť pravidelnú účasť Lidky Kolečkárovej na našich víkendových stretnutiach.

SPOLUPRÁCA S MAĎARSKOU POLIO NADÁCIOU

S maďarskými obrnármi sme sa spoznali vďaka osobným kontaktom s Karolom Felegyim. Jeho prvá návšteva na Slovensku bola v roku 1999 na Zemplínskej šírave. Cez víkend nás tu navštívila aj predsedníčka novozaloženej sekcie obrnárov v Maďarsku Erzsébet Földesi, členka predsedníctva MEOSZ, jedna z podpredsedníčok EDF. Hovorili sme o rôznych aktivitách i spoločných podujatiach. Pri príležitosti 20. výročia AP v SR v roku 2012 sa maďarskí delegáti Tarjányiné Molnár Zsuzsa a Károly Felegyi zúčastnili nášho slávnostného stretnutia v Piešťanoch. Nasledovali návštevy silnej zostavy hlavných zástupcov novovytvorenej Maďarskej Polio Nadácie (MPN) na čele s ich predsedom Tamásom Kertészom na našich víkendových stretnutiach v hoteli Satelit v Piešťanoch. Prvé bolo v máji 2014.

V nadväznosti na toto stretnutie s našimi priateľmi – obrnármi z Maďarska sa 12. augusta 2014 v Au café na Tyršovom nábreží v Bratislave uskutočnilo ďalšie, tentoraz v trochu komornejšej zostave. Za maďarskú stranu to boli Tamás Kertész, Erzsébet Nagy, Klára Schweitzer a Karcsi Felegyi, našu Asociáciu zastupoval Štefan Grajcár. Hlavným cieľom stretnutia bolo sprostredkovať základné informácie o konferencii „Postpolio syndróm – stav bez hraníc“, ktorú zorganizovala Európska únia polio koncom júna v Amsterdame a na ktorej sa Štefan Grajcár zúčastnil ako jeden z mála zástupcov z krajín strednej a východnej Európy.

V tom istom roku sme dostali pozvánku do Budapešti na jednoduchú konferenciu „O nás, medzi nami“ pri príležitosti Svetového dňa polio 24. októbra 2014. Zúčastnil sa jej predseda AP v SR Štefan Grajcár aj so svojou manželkou Gizkou, českú AP zastupovala Mária Mruzková s manželom Čestom. Konferencia sa uskutočnila v špecializovanej základnej a strednej odbornej škole internátnej pre zlepšenie pohyblivosti. Zišlo sa tu viac ako sto maďarských obrnárov, s ktorými sme sa srdečne vítali. Na úvod predseda MPN Tamás Kertész informoval o aktivitách ich organizácie. Nasledovali odborné prednášky a vystúpenia hostí. Štefan Grajcár vystúpil s informáciami o dianí na poli uplatňovania záujmov obrnárov na Slovensku. Aktuálne poinformoval o práve ukončenej petičnej akcii ohľadom kúpeľnej starostlivosti. Pri lúčení a odchode zneli milé slová maďarských obrnárov, aby sme prišli aj nabudúce. Prečo nie? Veď nebyť obrny, nikdy by sme sa nestretli.

V roku 2016 sa maďarskí obrnári zúčastnili výročného Valného zhromaždenia EPU v Piešťanoch. Tu sme vystupovali ako dobrí známi a trávili aj spoločné chvíle voľna.

Naše vzťahy a spoluprácu s maďarskými obrnármi sa snažíme udržiavať aj v tejto nie najpriaznivejšej dobe. Sme s ich zástupcami v príležitostnom písomnom kontakte, koordinujeme svoje kroky aj na pôde EPU.

EURÓPSKA ÚNIA POLIO – EPU

Samostatnou kapitolou aktivít Asociácie polio na medzinárodnom poli je naše členstvo v Európskej únii polio od roku 2012, kedy sme sa stali jej členmi. EPU zastrešuje organizácie obrnárov z celej Európy a usiluje sa v rámci svojich možností obhajovať ich záujmy, ale tiež podporovať ich spoluprácu a vzájomnú výmenu skúseností, najmä v oblasti zdravotnej starostlivosti a sociálnej pomoci. EPU združuje celkom 26 organizácií z 19 krajín Európy, je tu však silný záujem mať členov zo všetkých krajín nielen Európskej únie, ale celej Európy. Významnou úlohou je lobovať aj v orgánoch Európskej únie v prospech ľudí s polio, najmä pokiaľ ide o opatrenia v oblasti zdravotnej a sociálnej starostlivosti. Tých 700 tisíc ľudí s polio, ktorí dnes v Európe žijú, si takúto iniciatívu aj zasluhuje a verme, že sa trochu z tejto pozornosti dostane aj nám na Slovensku.

Na členstvo v EPU nás tak trochu podnietila Asociace polio v ČR, ktorých vtedajší výkonný predseda John McFarlane pred časom oslovil v súvislosti s organizáciou výročného Valného zhromaždenia, ktoré sa od založenia EPU v r. 2007 koná vždy v inej krajine. Česká Asociace polio sa pridruženým členom EPU stala o nejakých pár mesiacov skôr ako my, a tak sa ako členovia už mohli priamo zapojiť do činnosti EPU a prvou ich aktivitou bolo zorganizovanie valného zhromaždenia v roku 2012 v Janských Láznach. Na tomto výročnom VZ EPU sa ako oficiálni delegáti za AP v SR zúčastnili Štefan Grajcár a Zuzka Baranová.

Predseda EPU John McFarlane ponúkol podpredsedovi českej AP RNDr. V. Vondrejsovi kooptáciu do výboru EPU ako referentovi pre rozšírenie organizácie smerom do východnej Európy. Ten to však z pracovných a zdravotných dôvodov musel odmietnuť. S predsedom českej AP Ing. J. Benešom ako náhradu odporúčili predsedu slovenskej AP PhDr. Štefana Grajcára a predseda EPU toto odporúčanie prijal. Štefan Grajcár bol poverený zastupovaním nielen slovenskej, ale aj českej AP vo vzťahoch s EPU a účasťou na jej akciách.

Na Valných zhromaždeniach EPU sme sa následne zúčastnili v zastúpení Štefana Grajcára v roku 2014 v Amsterdame a v roku 2015 v Londýne.

V júni 2014 sa predseda AP Štefan Grajcár zúčastnil konferencie EPU v Amsterdame. Konferencia s názvom „Postpoliomyelitický syndróm – stav bez bariér“ bola už druhou v poradí, ktorú EPU zorganizovala (prvá sa uskutočnila v septembri 2011 v Kodani) a podľa všetkého aj táto bola viac ako úspešná.

V júni 2016 sme z poverenia EPU zorganizovali v Piešťanoch v hoteli Balnea Esplanade výročné Valné zhromaždenie EPU za účasti takmer štyridsať účastníkov z trinástich krajín. Stretnutie malo medzi zahraničnými účastníkmi veľmi dobrý ohlas, Piešťany ako miesto konania tohto pre nás významného podujatia sa ukázali byť ako výborná voľba na prezentáciu Slovenska, krajiny, ktorú väčšina z účastníkov zhromaždenia navštívila po prvý raz. Ohlasy, ktoré prišli po konaní zhromaždenia EPU v Piešťanoch, svedčia o tom, že slovenská Asociácia polio sa zhostila tejto úlohy na výbornú. Vďaka patrila predovšetkým predsedovi Štefanovi Grajcárovi, o čom svedčili aj mnohé e-maily, ktoré sme dostali.

Predseda Asociácie Štefan Grajcár sa v júni 2016 stal členom výboru EPU a v tejto pozícii sa zúčastnil výročných valných zhromaždení EPU v rokoch 2017 a 2019 v Lobbachu a v roku 2018 v Rheinsbergu, všetko v Nemecku, ale tiež dvoch zasadnutí výboru EPU vo februári 2018 v Paríži a v novembri 2018 v Dubline. Po dohode s Asociáciou polio v Českej republike zastupoval predseda našej AP na týchto medzinárodných stretnutiach aj českú AP. Náklady spojené s týmito aktivitami neboli hrazené z rozpočtu AP.

Ako zástupca EPU sa predseda AP zúčastnil výročných konferencií EURORDIS – Európskej organizácie pacientov so zriedkavými chorobami, ktoré sa konali v roku 2017 v Budapešti, respektíve v roku 2018 vo Viedni.

Pri krátkom zamyslení nad zmyslom EPU a zmyslom našej účasti v tomto spoločenstve sa vrátime do roku 2012, keď sme sa mohli prvý raz zúčastniť výročného zasadnutia EPU v Janských Láznach. Už vtedy predstavitelia EPU vyjadrili zámer rozšíriť pole svojej pôsobnosti aj do strednej a východnej Európy, na Balkán či do krajín bývalého Sovietskeho zväzu. Tým mostom medzi západnými krajinami zastúpenými v EPU a novými krajinami na východ a na juh od nás máme byť práve my, Slovensko, je to taká naša malá úloha v EPU. Problémy, s ktorými roky zápasíme tu u nás doma, sú presne také isté ako problémy obrnárů vo väčšine európskych krajín. Ide o takmer všeobecnú ignoranciu nás obrnárů zo strany odborných lekárov, úplnú neznalosť našej diagnózy a jej adekvátnej liečby (to sa týka úplne všetkých krajín) a vo väčšine krajín faktická nedostupnosť primeranej zdravotnej a kúpeľnej starostlivosti a liečby. Aktívna účasť v EPU môže pomôcť i nám na Slovensku, pretože môžeme poukazovať na tých pár krajín, kde je starostlivosť o obrnárů na oveľa vyššej úrovni a dožadovať sa niečoho podobného u nás doma.

V rámci hodnotenia medzinárodných vzťahov a spolupráce s organizáciami v zahraničí kvôli úplnosti treba ešte spomenúť, že Asociácia polio sa prostredníctvom úradujúceho predsedu Štefana Grajcára aktívne zapájala aj do medzinárodných aktivít či už Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím (účasť na valných zhromaždeniach EDF vo Viljnuse, 2018, resp. v Bruseli, 2019), alebo Slovenského zväzu telesne postihnutých (účasť na 1. valnom zhromaždení Svetovej únie ľudí so zdravotným postihnutím, Istanbul, Turecko, 2013; stretnutie partnerov projektu o podporovanom zamestnávaní osôb so zdravotným postihnutím, Ashford, Veľká Británia, 2013; účasť na stretnutí partnerov projektu FIMITIC o kultúrnych aktivitách ľudí s telesným postihnutím, Budapešť, 2014).

OBSAH

1.	Pamätáte sa?	3
2.	Ako šiel čas s jednotlivými predsedami	4
3.	Zdravice k výročiu	21
4.	Rekondičné pobyty	28
5.	Víkendové stretnutia	40
6.	Semináre	51
7.	Informátor, náš časopis, naša pamäť	53
8.	Kluby Asociácie polio	57
9.	Asociácia polio v médiách	59
10.	Medzinárodné vzťahy a spolupráca s organizáciami v zahraničí	62

Vydala: Asociácia polio v SR pre svojich členov, IČO: 30790255

Zostavila: Mgr. Mária Mruzková

Odborný poradca: PhDr. Štefan Grajcár

Fotografie: z archívu AP v SR

Obálka: na prednej strane Sklené Teplice 1994,
na zadnej strane Trenčianske Teplice 1997 a 2021

Sadzba: Daniel Růžička

Tlač: Grafico s.r.o., Opava

Náklad: 250 kusov

Rok vydania: 2022

www.polio.sk

JANSKÉ LÁZNĚ 2007

HOKOVCE 2017

HOKOVCE 2021

